

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואי צאצאינו, החתן התמים הרב לוי יצחק והכלה המהוללה מרת שושנה רייזל וככד שיחיו.

בשמחה ובטוב לבב הננו בזה לכבד את המשתתפים בשמחתנו בתשורה, כנהוג בין אנ"ש חסידי חב"ד שיחיו, על יסוד מנהג כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע בחתונת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע.

בתשורה זו מעמידים אנו יד ושם לגדולי החסידים, עוסקים בצרכי ציבור באמונה ומסורים ונתונים לנשיא דורנו ולפעולותיו הקדושות, אשר הלכו לעולמם בשנה האחרונה, זקניהם של - יבלחט"א - החתן והכלה שיחיו: הרה"ח ר' יחיאל מיכל יהודה לייב זלמנוב והרה"ח ר' מאיר צבי גרוזמן הכ"מ.

השער הראשון - מוקדש לדמותו של סב החתן, הרה"ח ר' יחיאל מיכל יהודה לייב זלמנוב הכ"מ, שקירב יהודים רבים ליהדות ולחסידות, והתפרסם כמשפיע ובעל שמועה חסידי, ממייסדי קהילת חב"ד בבני ברק. ונחלק לשני חלקים: בחלק הראשון - תולדות חייו, ובהם הובאו רבים מדברי קדשו של הרבי אליו ביחידות ובאגרות קודש. ובחלק השני - דברי הערכה לדמותו מאת המשפיע הרה"ח ר' שלמה זלמן שיחי' לנדא.

השער השני - מוקדש לדמותו של סב הכלה, הרה"ח ר' מאיר צבי גרוזמן הכ"מ, שכיהן רבות בשנים כאחד מראשי ישיבת תומכי תמימים המרכזית בכפר חב"ד, והעמיד תלמידים הרבה, אשר הנחיל להם הן את דרכי הלימוד והיגיעה בתורה והן את דרכי החסידות והעבודה הפנימית. ונחלק לשלושה חלקים: בחלק הראשון - כמה מתוך עשרות אגרות קודש שזכה לקבל מהרבי והרקע להן. בחלק השני - ראשי פרקים מתולדות חייו. ובחלק השלישי - דברי הערכה וסיפורים על דמותו מאת ראש ישיבת אור תמימים כפר חב"ד, הרה"ח ר' שניאור זלמן שיחי' גפני.

ויהי רצון, שנזכה לראות בקרוב ממש בהתממשות דברי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח אשר "נישואין דכל אחד ואחת מישראל (גם איש פרטי) הוא

ענין הקשור עם הנישואין דכנסת ישראל והקב"ה בימות המשיח, שלכן מסיימים וחותמים השבע ברכות דנישואין בענין הגאולה: "מהרה כו' ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים וגו'"" – בגילוי תיכף ומיד של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח, שיוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

משפחת גרוזמן – צפת

משפחת זלמנוב – כפר חב"ד

תוכן עניינים

שער ראשון

הרה"ח ר' יחיאל מיכל יהודה לייב זלמנוב הב"מ

- 5.....ילדות בבדיית המועצות
- 8.....בארץ הקודש
- 13.....השליחות בצבא
- 19.....זוכה בגודל
- 31.....פעילות חב"ד בבני ברק
- 34.....עסקנות ציבורית
- 39.....התקשרות עמוקה לדבי
- קוים לדמותו מאת הרה"ח המשפיע ר' שלמה זלמן שיחי' לנדא

שער שני

הרה"ח ר' מאיר צבי גרוזמן הב"מ

- 43.....אגרות קודש
- 56.....תולדות היים
- 63.....ה"תאזה" של ר' שלמה היים
- קוים לדמותו מאת הרה"ח המשפיע ר' שניאור זלמן שיחי' גפני

שער ראשון

הרה"ח ר' יחיאל מיכל יהודה לייב זלמנוב הכ"מ

א

ילדות בבית המועצות

הרב החסיד ר' יחיאל מיכל יהודה לייב זלמנוב הכ"מ, נולד בשנת תרפ"ו בעיר קורסק ברוסיה, לאביו הרה"ח ר' שמואל - שכונה ר' שמואל קורסקער - ולאימו מרת רחל לבית סווירסקי.

אביו ר' שמואל היה מראשוני התמימים שלמדו בישיבת "תומכי תמימים" בליובאוויטש. הוא שימש כשו"ב בעיר קורסק, ובמסגרת תפקידו זה לקח על שכמו את הדאגה לחזק את כל ענייני היהדות בעיר - כדרך השוחטים החסידיים. בנוסף, עקב זקנותו של רב העיר החסידי - שהיה בן למעלה ממאה שנה - היה שולח רבים מהפונים לדרוש בעצתו אל ר' שמואל.

גם בתקופה שבה ירד מסך הברזל, המשיך ר' שמואל לעסוק במלאכת הקודש במסירות נפש. בנוסף לעיסוקו שלו בשחיטה, היו באים אליו תלמידים רבים ללמוד אצלו את מלאכת השחיטה. כמו כן היה מוהל ומל רבים, ילדים ומבוגרים, במסירות נפש - גם בזמנים שבהם הדבר היה עלול להביא למאסר קשה.

ביתו של ר' שמואל התפרסם בזכות הכנסת האורחים שהיתה נהוגה בו, וחסידיים רבים מצאו בו קורת גג לנוח בה. כמו כן כאשר נפתח סניף חשאי של תומכי תמימים בעיר, היו התמימים בני בית אצלו.

בשנת תרצ"א נאסר אביו ר' שמואל, כאשר הג.פ.או. ניסו להוציא ממנו

מידע על יהודים המחביאים זהב (באותה תקופה החרימה הממשלה מכל האזרחים את כל הזהב שהיה ברשותם). לאחר מאה ושלושה ימי מאסר, שוחרר ר' שמואל, אך סוכני הג.פ.א.ו. רמזו לו שהם יודעים על התעסקותו בענייני השחיטה והמילה, והבהירו לו שעליו לעזוב את העיר. ר' שמואל ברח לבדו ללנינגרד, בעוד משפחתו נותרה בקורסק. לאחר תקופה עברו כל המשפחה למוסקבה, שם התגוררו בפרבר 'קראטובה'.

באותה תקופה התגורר בביתם המשפיע ר' ניסן נמינוב, שנרדף על ידי השלטונות. לימים סיפר ר' לייבל על החותם העמוק שהשאיר בו ר' ניסן: "אני זוכר שמידי יום ביומו ר' ניסן היה מתפלל כל היום, ממש עד לפני השקיעה. הוא היה עומד כשפניו אל הקיר, ומתפלל באריכות. זהו מחזה שנחקק בזכרוני עד עצם היום הזה".

חינוך חסידי במחנת

ר' לייבל התחנך מגיל צעיר בחינוך המחתרתי החסידי בברית המועצות, כפי שסיפר:

"כבר בגיל שלוש-ארבע, דאגו הוריי שיבוא מלמד ללמד אותי בביתנו. בקראטובה, למדתי אצל יהודי בשם ר' ישראל איזראעליט (ישראלי) ז"ל, שהיה גיסו של הרב מיילך קפלן ע"ה.

"אחר כך התגבר המעקב אחרי החסידים, ובתחילת חורף תרצ"ו שלח אותי אבא הרחק מהבית, לקרמנצ'וג שבאוקראינה, אל המלמד החסידי ר' בן ציון מארוז ע"ה. הלימודים התקיימו באחד מבתי הכנסת בעיר. על מנת להסתתר מעינים בולשות, היינו מתחילים ללמוד רק בשעה אחת עשרה, לאחר שאחרוני המתפללים עזבו את המקום. אחרי השיעור שנמשך כשעה וחצי היינו חוזרים על תלמודנו עד שעת מנחה. למדנו פרק 'אלו מציאות', ור' בן ציון היה מלמד אומן במלאכתו. הוא ידע כיצד לתפוס את לבם של הילדים ללימוד.

"מפני אימת השלטונות היו לומדים אז בקבוצות קטנות מאוד. ה'כיתה' שלנו כללה רק שני תלמידים, אני ור' משה ניסלוויטש. אבל מהר מאוד נשארתי ממש לבד, כי אביו של ר' משה היה שוחט, ויום אחד הלשינו השכנים לשלטונות על השוחט ניסלוויטש והוא נאלץ לעזוב מיד את האזור. מאז למדתי לבדי אצל ר' בענטשע.

"הסדר הזה נמשך כמעט שנה תמימה, ממרחשוון עד אלול תרצ"ו, כאשר נסענו לארץ ישראל".

מן המיצר אל המרחב

מאז עברו למוסקבה, היו הוריו של ר' לייבל עסוקים במשך תקופה ארוכה בניסיונות לקבל היתר יציאה מרוסיה. כרגיל, היו בקשות אלו נדחות שוב ושוב. בשלהי קיץ תרצ"ו התקבל סוף סוף ההיתר המיוחל.

על כך סיפר ר' לייבל: "בדיעבד נודע לי שאבא השקיע מאמצים רבים מאוד כדי לצאת מרוסיה, אבל לי לא היה ידוע על כך מאומה בשעת מעשה. אני זכר רק שבאותו קיץ באתי פעם לביקור בבית, וברגע מסויים, כששני ההורים לא היו בבית, לחש אחי ר' ישראל-איצ'ה ז"ל באוזני: 'כבר יש לנו פספורט לצאת מרוסיה!' היה קשה לי להאמין שזה נכון, ואז הוא עלה על כיסא, הוריד ממקום גבוה את הפספורט והראה לי..."

מלבד הקושי הגדול שבעצם השגת היתר היציאה – נוספה גם הבעיה להשיג בתנאי החיים הקשים של רוסיה את המימון הדרוש לנסיעת המשפחה, בת עשר הנפשות, לארץ הקודש. יהודי יקר בשם ר' קאפיל מאירסון מלנינגרד, שהכיר את ר' שמואל מתקופת שהותו שם, נחלץ לעזרתו, כשהסכים להלוות לו את כל הסכום העצום.

על עיכוב נוסף לנסיעה, סיפר ר' לייבל: "אחותנו הגדולה היתה אז משודכת לבחור בשם ירחמיאל קרפובסקי. חיכינו עד אחרי החתונה, ואז יצאנו לדרך (אחות זו נשארה ברוסיה עד אחרי נפילת מסך הברזל, ואז עלתה לארץ). היינו באניה תשע נפשות, ההורים ושבעה מתוך שמונה ילדים. עלינו על האניה באודסה, ונסענו במשך כשבועיים עד שהגענו לנמל חיפה."

ב

בארץ הקודש

על ימי הבראשית בארץ הקודש, סיפר ר' לייבל:

"הגענו לארץ בשלהי אלול תרצ"ו. הסוכנות היהודית דאגה לשכן אותנו בחדר בבית מלון ישן, שהיה נראה יותר כמו חורבה. אפילו מים לא היו בו. כך נאלצנו משפחה בת עשר נפשות לסבול בחדר קטן וצפוף ללא מים וללא תנאים מינימליים. כעבור זמן קצר נסע אבא עם אחי ר' זאב (וועלקע) לתל-אביב, וכעבור יומיים שב ולקח אותנו לתל אביב, אל ביתו של הרב חיים אליעזר קרסיק.

"השתקענו בתל אביב. באותו זמן התחילה להתגבש בתל אביב קהילה חב"דית סביב בית הכנסת שהיה אז ברחוב מונטיפיורי. בין הדמויות הבולטות היו אז האחים ר' פאלע ור' לייבע כהן שהגיעו לארץ קצת לפנינו, ר' מיכאל דבורקין, ר' שלמה תומרקין (סבו של ר' שלום חסיקנד), ר' לייזר קרסיק, ר' זלמן משה היצחקי ור' מענדל נוביקוב. רב בית הכנסת היה הגאון החסיד הרב שלמה יוסף זווין, עד שעבר לירושלים".

מאוחר יותר הגיעו משפחת זלמנוב אל המנוחה, כאשר עברו לדירת קבע ברחוב יצחק אלחנן 6 בתל אביב. גם שם המשיך ר' שמואל במנהגו הטוב, לפתוח את דלתו בפני כל יהודי הזקוק לכך, ובפרט בפני אחיו החסידים - שהיו עורכים בבית שיעורי חסידות והתוועדויות, או סתם כך מוצאים בו קורת גג לנוח.

כך, למשל, בשנים שבהן יצא אדמו"ר הריי"צ בקריאה "לאתר לתשובה לאתר לגאולה" בתקופת מלחמת העולם השנייה, יצאו הרב אפרים וולף והרב דוד חנזין לעסוק בהפצת קריאת הרבי בארץ הקודש. הם הלכו לבתי כנסת ברחבי תל אביב, ובכל מקום חילקו את דפי ה'קול קורא'. לעיתים קרובות אף נסעו למושבים דתיים ברחבי הארץ והפיצו גם שם את בשורת הגאולה. תנאי התחבורה באותן שנים היו קשים. "בכל פעם שהשניים לא יכלו למצוא אוטובוס לירושלים, היו נשארים לישון בביתנו", סיפר ר' לייבל כעבור שנים. "מיטות מיותרות לא היו לנו, ועל כן היינו פורסים להם שני מזרונים זה ליד זה. לעיתים ראיתי אותם 'רביים' ביניהם, משום לכל אחד נדמה היה שהמזרון שנתנו לו טוב יותר מזה של חברו"...

הקמת חדר וישיבת חב"ד

זמן קצר לאחר הגעתם ארצה, נתן ר' שמואל את דעתו על החינוך החסידי של בנו – מה שהוביל להקמת מוסדות החינוך החב"דיים בתל אביב. על כך סיפר ר' לייבל:

"בתקופה שבה הגענו לארץ, יצאו מרוסיה עוד שבע משפחות משפחות חב"דיות. היו אלה משפחות החסידים ר' בערל גאנזבורג, ר' פיניע אלטהויז, האחים ר' מוישקע ור' שמערל גוראריה, ר' משה דובינסקי, ר' נפתלי דוליציקי ור' בערל חסקינד. כך התקבץ מספר הגון של ילדים חב"דיים, שהיה צורך להקים בעבורם מוסד חינוך ראוי לשמו.

"אנחנו הגענו לתל אביב שבוע לפני ראש השנה תרצ"ז, והמשפיע הנודע הרה"ח ר' חיים שאול ברוק הגיע לתל אביב בימים שבין כסה לעשור תרצ"ז. בסוכות התקיימה התוועדות בסוכתנו (התגוררנו אז ברחוב יצחק אלחנן, ליד המקום שאחר כך הוקם עליו 'מגדל שלום'), ובמהלכה הוחלט לפתוח בעיר 'חדר' והמלמד יהיה ר' חיים שאול ברוק. וכך היה. הבעיה היתה שלא היה כסף לשלם למלמד. בראשון לציון היה קיים אז בית כנסת חב"ד, ושם חיפשו רב. בלית ברירה ר' חיים שאול קיבל את ההצעה, כי פשוט לא היה לו מה לאכול, ואז נסגר ה'חדר' בתל אביב. היינו עשרה ילדים חב"דיים, ועברנו ללמוד באופן זמני בישיבה קטנה ליטאית (ברחוב בריצי'בסקי), שבראשה עמד הרב הלל ביטקין.

"כשהגיעה הידיעה על כך אל הרבי הריי"צ לוורשה, כתב לחסידים בתל אביב מכתב חם בו הוא דורש מהם שידאגו להקים תלמוד תורה לילדי אנ"ש בעיר. כך נפתח בראש חודש אייר תרח"ץ מוסד החינוך החב"די ברחוב הרב קוק 16. הבחורים למדו בישיבת 'אחי תמימים' והילדים למדו בחדר 'בני תמימים'. בין המלמדים הבולטים שאני זוכר מה'חדר' היה ר' פאלע כהן. לישיבה עצמה חזר ר' חיים שאול ברוק, כשהוא מביא איתו נער מראשון לציון, בנו של חסיד סוקולוב, בשם אורי בן שחר...

"עם פתיחת הישיבה התקבלו אליה הרבה נערים מבתי לא חב"דיים, ביניהם הרב שצ'דרוביציקי. באותו זמן עלה לארץ הרב הגאון ר' דוד פוברסקי – שהיה ראש ישיבה מצוויין, אך לא היתה לו ישיבה – והוא התקבל כראש ישיבת 'אחי תמימים' החב"דית. מגידי שיעורים נוספים בישיבה, מלבד ר' חיים שאול שכהן כמשגיח ומגיד שיעור, היו ר' יונה לוויטס ור' ניסן עבוער ע"ה. המשפיע היה הרה"ח ר' נחום גולדשמיד ע"ה."

דמויות חסידיות

זכרונות רבים שמר ר' לייבל מתקופת נערותו ולימודו בשיבות ליובאוויטש, וההסתופפות בצילם של הדמויות החסידיות שפיארו את קהילת חב"ד בתל אביב. בין הדברים, סיפר:

"החסיד ר' מיכאל דבורקין ע"ה היה בא לביתנו פעמים רבות, בתקופה שלאחר הגעתו לארץ. פעם הגיע אלינו בפורים. אותה שעה הייתי לבדי בבית, והוא אמר לי: "לייבל, בוא נלמד מאמר". הוצאתי ספר חסידות והמאמר הראשון שפתחתי היה "בלילה ההוא נדדה שנת המלך". ר' מיכאל החל לקרוא "בלילה ההוא נדדה שנת המלך", וכשהגיע למילה "המלך" נעצר, החל לנשום ולנשוף בכבודות ולפתע פרץ בכבי - כאילו אמר "המלך" בתפילת שחרית של ראש השנה. וזה היה כל הלימוד..."

"אני זוכר שבשנת ת"ש, עם קבלת הידיעה שהרבי הריי"צ הגיע בשלום לארצות הברית, פשטה שמחה גדולה בקרב אנ"ש בכל מקום שהם. קבוצה מבינינו, תלמידי התמימים בתל אביב, ביקשה אז לשגר לרבי מכתב ברכה לרגל הצלתו. אך מאחר שבחורים צעירים היינו, חפצנו לבקש מאחד החסידים הקשישים שיכין עבורנו נוסח מתאים למכתב, ואנו נחתום עליו כולנו.

"ניגשנו איפוא אל הרה"ח זלמן משה היצחקי ע"ה וביקשנו ממנו שינסח עבורנו נוסח של מכתב ברכה לרבי. "א גלייכע זאך, א גלייכע זאך" [= נכון הדבר], הגיב מיד ר' זלמן משה. נטל גיליון נייר וקולמוס והחל לכתוב מילים אחדות. אך מיד נמלך בדעתו שביטויים כאלו אינם מתאימים במכתב שכותבים לרבי, ומחק את הדברים. שוב כתב מילים אחדות, ושוב מחק אותן. לבסוף הפטיר: "אני אינני יודע לנסח מכתב כזה, לכו אל פלוני - הוא בוודאי ייטיב לעשות זאת".

"ואכן, כשהגענו לאותו חסיד והבענו בפניו את משאלתנו, נענה הלה בשמחה למשאלה והעלה מיד על הכתב שורות ארוכות גדושות בביטויים מליציים ובדברי פאר ושבת. וכך, בתוך דקות אחדות היה המכתב המבוקש ערוך ומוכן..."

שחיטה בהוראת הרבי

בתקופת בחרותו, למד ר' לייבל את מלאכת השחיטה, וזכה לקבל עידוד לכך מהרבי הריי"צ - כפי שסיפר:

"הרב שלמה לנדרס ז"ל, רבה של רמת גן, היה תלמיד ישיבת וולוז'ין,

והיתה לו נטייה לחוגי הציונות הדתית, אבל הוא עצמו היה מגזע חב"ד והתפלל בנוסח חב"ד. רמת גן היתה אז עיירה קטנה, וכשהתאספו חסיד חב"ד ברמת גן, כמו ר' פאלע כהן ור' מאיר בליז'ינסקי ע"ה, נטה הרב לנדרס להשתתף מידי פעם בהתוועדויותיהם.

"כשהוצעה לי משרת שוחט ברמת גן, כתב הרבי הריי"צ נ"ע לרב לנדרס מכתב בקשה שיקבל אותי בתור שוחט בבית המטבחים שתחת השגחתו. אחרי הסתלקות הרבי הריי"צ היו חוגים שונים שניסו להצר את צעדי במקום, כאשר עדיין לא התקבלתי רשמית כשוחט מטעם העירייה, והרב לנדרס קרא לעברם בתוקף: 'הרי ישנה צוואה מהרבי זצ"ל שהוא יהיה שוחט אצלי!'. ואכן, עוד לפני חתונתי המשכתי לנסוע מתל אביב לשחוט ברמת גן, ואחר כך עברתי משחיטת עופות לשחיטת בקר".

לאחר פטירתו של אביו ר' שמואל, כתב הרבי באגרת קודש מתאריך כ"ח ניסן תשט"ז - הממוענת ל"משפחת זלמנוב שיחיו" (אג"ק חלק כ"א ע' שלט): "במענה על מכתבם מאסרו חג הפסח, בו כותבים אודות המשרה דשו"ב דתל אביב, והשאלה מי מהמשפחה יכהן בה... אם אין עוד מוחלט מיו"ל"ח של אחותם תחי' - יש על אחד מהבנים לקחת משרה הנ"ל, ומוכן שזה צריך להיות בהסכם זוגתו של המועמד לזה. ואם כולן מסכימות ויש אפשרות בזה, כדאי שיקח משרה הנ"ל הו"ח כו' יחיאל מיכל יהודא ליב שליט"א כיון ששמו מוזכר בהצוואה, אבל בתנאי אם אחד מהאחים שי' יעשה שו"ב במקומו ברמת גן".

התקשרות לרבי

לאחר הסתלקות אדמו"ר הריי"צ נ"ע ביו"ד שבט תש"י, התקשרו החסידים בתל אביב לרבי מלך המשיח שליט"א.

"בן דודו של אבא, הרה"ח הנודע ר' שמואל זלמנוב ז"ל מניו יורק, היה מקורב מאוד לבית רבי וכתב לאבא עדכונים תכופים על כל ההתפתחויות בנושא קבלת הנשיאות על ידי הרבי", סיפר ר' לייבל. "הוא גם עורר את אבא במכתביו בדבר הצורך לשלוח אל הרבי 'כתב התקשרות' וכדומה.

"אחת הפעולות שנקט אבא אז היתה הליכתו עם זקני אנ"ש אל הציונים הקדושים במירון, בצפת ובטבריה, כדי להתפלל על כך שהרבי יסכים לקבל על עצמו את הנשיאות. לאחר מכן דיווח על כך לרבי והרבי ענה לו בתחילת שבט תשי"א: "תשואות חן תשואות חן, מקרב ולב עמוק, על שהזכירני על הציונים באה"ק ת"ו. ואחתום בתודה על זה". אבל המעניין הוא שבז' שבט

תשי"א, שלושה ימים בלבד לפני קבלת הנשיאות הרשמית, כתב בן דודי לאבא כי הרבי "עדיין מסרב לקבל עליו כתר הנשיאות"...

"לקראת פורים תשי"א, החג הראשון לאחר קבלת הנשיאות באופן רשמי על ידי הרבי, נסע הרב ר' לייזר קרסיק ע"ה אל הרבי. לפני צאתו לדרך ביקשתי ממנו שיזכיר את שמי לפני הרבי עבור ברכה כללית בכל העניינים האישיים שלי. ר' לייזר סיפר לי שכאשר ניגש אל הרבי באמצע ההתוועדות והזכיר את שמי - לייבל זלמנוב - הגיב הרבי מיד: "יחיאל מיכל יהודה לייב בן רחל"?... וצריך להדגיש שעד אז לא הספקתי לכתוב אל הרבי מכתב בו אחתום את שמי המלא".

ג

השליחות בצבא

פרק מיוחד במסכת חייו של ר' לייבל, שעליו זכה לקבל עידודים והוראות רבות מהרבי מלך המשיח שליט"א - הוא שירותו בצה"ל, ברבנות הצבאית; שירות שנוצל במלואו להפצת היהדות והמעיינות.

בשנת תשי"ב - עם סיום חוק לימודיו בישיבה - התגייס ר' לייבל לצבא, ושירת במסגרת הרבנות הצבאית, תחילה כסמל דת, ובהמשך בתפקיד קצין דת. תפקידו הרשמי היה שייך לנושאים של פיקוח על כשרות, תפילות, שבתות וחגים - תקיעת שופר בראש השנה, ליל סדר בפסח, וכך הלאה.

אמנם, ר' לייבל ראה בתפקידו שליחות רחבה בהרבה. "נוכחתי לראות שאם רק רוצים, אפשר להפיק תועלת רוחנית גדולה בהשפעה על החיילים במסגרת תפקיד זה", סיפר לימים. "ואכן, הרבי עודד אותי מאוד לנצל את תפקידי כדי לפעול בכל הדרכים לחיזוק הקדושה ויראת השמיים בקרב אנשי הצבא".

פעולות ומבצעים, ימי עיון ופירסומים

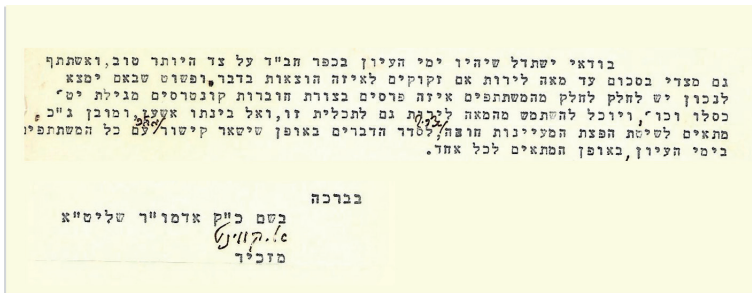
"המחנה שבו שירתתי היה סמוך לכפר חב"ד, ובי"ט בכסלו, כאשר הייתה נערכת בכפר חב"ד התוועדות חגיגית גדולה לציבור הרחב, הייתי מביא קבוצות חיילים לחגוג בכפר חב"ד. הם זכו ליחס של כבוד, הושיבו אותם בקדמת האולם, והביקור הזה השאיר עליהם רושם טוב ועורר אותם להתחזק ברוחניות", סיפר ר' לייבל על פעילותו.

"פעם לקראת חנוכה הרבי שלח לי מטבעות, שאחלק כדמי חנוכה לאנשי הצבא מבין אלה שהשתתפו בשיעורים ועסקו בלימוד חסידות. לקראת פסח הורה לי הרבי לדאוג לכלל חייל יהיה כזית של מצה שמורה עבודת יד. הצבא סיפק מצות מכונה בשפע, וכן סט של שלוש מצות עבודת יד לכל ליל סדר, אבל הרבי רצה שיהיה לכל חייל וחיילת - כולל גם בני משפחות הקצינים שהצטרפו לסדר - כזית מצה שמורה. דאגתי לגייס את הסכום הדרוש ולהזמין כמה וכמה ארגזים של מצה שמורה כדי לקיים את הוראת הרבי.

"הרבנות הצבאית הוציאה לאור כתב עת תורני בשם 'מחניים' שיצא

לאור כמה פעמים בשנה. במהלך שנות שירותי החל לצאת לאור, בנוסף אליו, גם גיליון שבועי בנושאי יהדות. בעידודו של הרבי, הייתי מעורב בהוצאתו לאור, וכמה פעמים פרסמתי מעל כמה זו קטעים מתוך השיחות של הרבי. הרבי גילה עניין רב בפרסומים הללו והביע את רצונו לקבל עותק מכל אותן גיליונות עבור ספרייתו. גם אחרי שסיימתי את שירותי בצבא, כתב לי הרבי שאמשיך לשלוח את גיליונות מחניים, ואף דרבן אותי כמה פעמים להשלים גיליונות מסוימים שהיו חסרים באוסף הספרייה".

בנוסף לפעולות אלו, אירגן ר' לייבל ימי עיון רבים עבור החיילים, שבהם נחשפו לענייני תורה ומצוות ותורת החסידות. על ימי עיון אלו זכה לקבל הדרכות ועידודים מהרבי, שאף השתתף במימון ההוצאות עבורם. לדוגמא, באגרת קודש מו' כסלו תשט"ז כתב לו הרבי (אג"ק חלק י"ב ע' קכ): "בודאי ישתדל שיהיו ימי העיון בכפר חב"ד על הצד היותר טוב, ואשתתף גם מצדי בסכום מאה לירות אם זקוקים לאיזה הוצאות דבר, ופשוט שבאם ימצא לנכון יש לחלק לחלק מהמשתתפים איזה פרסים בצורת חוברות קונטרסים מגילת י"ט כסלו וכו', ויוכל להשתמש מהמאה לצורך גם לתכלית זו, ואל בינתו אע"פ ומובן ג"כ מתאים לשיטת הפצת המעיינות חובות, לטור הדברים באופן שיסאר קישור עם כל המשתתפים בימי העיון, באופן המתאים לכל אחד".

פעילות נוספת שלו בין אנשי הצבא, היתה חלוקת ספרי תניא לחיילים – כפי שהורה לו הרבי באגרת קודש מי"ב מרחשון תשט"ו (אג"ק חלק י' ע' סב): "אם ימצא לנכון, לתת תניא לאיזה המצטיינים באיזה ענין של יהדות וכו' מבין אנשי הצבא, נוסף על נתינות תניא במחנה למועדונים או להספרייה של אנשי הצבא, אם יש מוסדות כאלו במקום המתאים".

בהמשך לכך, כתב הרבי לר' אברהם פריז והורה לו לתת ספרי תניא לר'

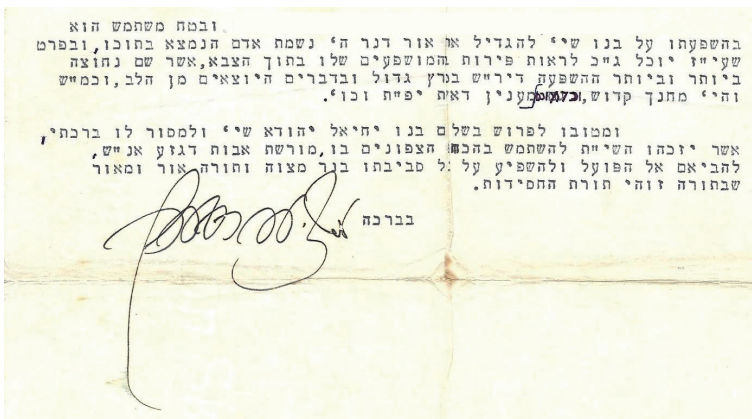
לייבל, באגרת קודש מי"ד כסלו תשט"ו (אג"ק חלק כ"א ע' רעט. וראה גם חלק י' ע' ריז): "ועל של עתה באתי... לתת להרה"ח וכו' לייב שי' זלמנוב התניא'ס שיבקש אצלו, על מנת לתתם בתור מתנה לאיזה מאנשי הצבא".

הד להשפעתו בצבא ניתן לראות בכתבה בכותרת 'שבת במחנה צבא' מאת שלמה יהלומי, שהתפרסמה בעיתון 'הצופה' מכ"ד אדר ב' תשי"ד. בין הדברים, מתאר הכתב את פעילותו החב"דית של קצין הדת: "בליל שבת לפני קבלת שבת הרצה קצין הדת (בחור כהלכה, תלמיד-חכם ומקובל על החיילים) לפני כשלוש מאות וחמישים חייל... והתוכן כולו חסידות, שלא קשה היה להבחין שממקור חב"די הוא. ואמנם חסיד ליובאוויטשי הוא הקצין... למחרת... לפני קריאת התורה דיבר הקצין על עניין הקורבנות ושוב - חסידות. סעודה שלישית ארכה כשעה וחצי... שירים חסידיים... גם בסעודה שלישית אמר הקצין דברי תורה ושוב - חסידות. ובכל הרצאותיו הוא מעמיד את הדגש על קיום תורה ומצוות. ורואים שדבריו יוצאים מן הלב ועל כן מכבדים אותו החיילים".

קשר רצוף עם הרבי

בקשר לתפקידו בצבא עמד ר' לייבל בקשר מתמיד עם הרבי, כפי שסיפר: "נהגתי, כמובן, לדווח לרבי על כל הפעילויות שעשיתי במסגרת תפקידי בצבא. זכיתי למענות מהרבי, בהם חיזק ועודד אותי מאוד - על גודל הזכות שנפלה בחלקי, ועל השליחות שהוטלה עלי להשפיע על אנשי הצבא בנוגע לקיום תורה ומצוות, ודרבן אותי להוסיף בזה כהנה וכהנה".

על החשיבות שראה הרבי בתפקידו של ר' לייבל בצבא, ניתן ללמוד גם מאגרת קדשו של הרבי לאביו, ר' שמואל, מכ"ז ניסן תשי"ב (אג"ק חלק כ"א ע' קנב) - בה כתב הרבי אודותיו: "ובטח משתמש הוא בהשפעתו על בנו שי' להגדיל את אור דנר ה' נשמת אדם הנמצא בתוכו, ובפרט שעי"ז יוכל ג"כ לראות פירות המושפעים שלו בתוך הצבא, אשר שם נחוצה ביותר ויותר ההשפעה דיר"ש בגוף גדול ובדברים היוצאים מן הלב, וכמ"ש והי' מתוך קדוש, וכמ"ס ענין דאית יפית וכו'".

ידי זה יוכל גם כן לראות פירות בהמושפעים שלו בתוך הצבא, אשר שם נחוצה ביותר וביותר ההשפעה דיראת שמים במרץ גדול ובדברים היוצאים מן הלב, וכמ"ש והיה מחנך קדוש וכדמובא מענין דאשת יפת תואר וכו'.

ומטובו לפרוש בשלום בנו יחיאל יהודא שי' ולמסור לו ברכת, אשר יזכהו השי"ת להשתמש בהכחת הצפונים בו, מורשת אבות דגזע אנ"ש, להביאם אל הפועל ולהשפיע על כל סביבתו בנר מצוה ותורה אור ומאור שבתורה זוהי תורת החסידות".

בעקבות שירותו הצבאי, הפך הרב זלמנוב למעין "נציג אישי" של הרבי בצה"ל. לאחר שהרב הראשי לצה"ל באותם ימים, הרב שלמה גורן, התקבל אצל הרבי ל"יחידות", נתבקשו כמה חסידים לבקרו בשובו ארצה. ביניהם היה גם הרב זלמנוב, אשר התבקש להבהיר לרב גורן דברים שנאמרו לו ב"יחידות", במידה שאלה לא הובנו כל צורכם. בהמשך סייע הרב גורן לארגון הרצאות וימי העיון שיזם הרב זלמנוב, בהנחיית הרבי.

בנוסף לקשר האישי שלו עם הרבי, פעל ר' לייבל לקשר גם את אנשי הצבא עצמם לרבי. על נושא זה שוחח, בין השאר, ביחידות שלו אצל הרבי בכיורו הראשון (שעליו יורחב להלן).

וכך סיפר ר' לייבל לימים: "אחד הנושאים שעלו ביחידות אצל הרבי, היה הכתיבה של אנשי הצבא לרבי. תוך כדי פעילותי בצבא במסגרת תפקידי כקצין דת, פנו חיילים רבים בבקשה לכתוב לרבי בענייניהם הפרטיים, הן הגשמיים והן הרוחניים. חלקם בקשו לכתוב לרבי בעקבות הרצאות שנשאתי בפניהם בנושאי יהדות, כדי לברר לעומק יותר שאלות שהתעוררו להם. עזרתי להם לנסח את הפנייה לרבי, ולשלוח את המכתב. הרבי עודד את הקשר הזה, ואמר לי ביחידות שאמסור להם - שכל מי שיכתוב יזכה בעזרת השם לקבל מענה למכתבו, גם אם לעתים הדבר יתעכב.

גם לאחר שסיימתי את שירותי, היו באים אלי מכרים מהצבא ונעזרים בי בנושא הכתיבה לרבי. אכן, כמה וכמה מאלו שכתבו לרבי זכו להתקרב, וחלקם נהיו ממש חסידים מקושרים לרבי".

בקשר לכך, כותב לו הרבי באגרת קודש מי"ב מרחשון תשט"ו (הנ"ל): "אולי יש מקום לאמר, לאחר הרצאותיו - שהרוצים יכולים לבוא בקישור מכתבים לכאן לבירור איזה שאלה המבלבלת כו'. ומוכן שעל אתר צריך ג"כ להבטיח (באווירענען) שאין בזה מקום למגבית כספים וכו'. מוכן גם כן שכל זה צריך להעשות על דעת עצמו, ולא בתורת שליחות מכאן, ורק לאמר שידוע מכמה אנשים שמתנהגים כזה, ואף שלפעמים מתעכב המענה,

אבל מקבלים המענה.”

השירות מסתיים; הרבי מעודד להמשיך

בעקבות פעילותו החשובה של ר' לייבל בין אנשי הצבא, קיבל עידוד מהרבי להאריך את תקופת שירותו. כפי שסיפר: “שירתי במשך כשנתיים וחצי במסגרת שירות החובה, ובתום אותה תקופה בקשו ממני לחתום קבע ולהאריך את השירות שלי לתקופה נוספת. התלבטתי, מאחר שבמהלך השירות שלי התחנתתי, והשירות בתפקיד זה חייב להישאר בבסיס בשבתות וחגים, דבר שלא היה נוח במיוחד במעמדי החדש כבעל משפחה. עם זאת, לא הכרעתי בשאלה זו על דעת עצמי, אלא כתבתי לרבי. מתשובת הרבי השתמע שכדאי להאריך את השירות לעוד תקופת מה. כך יצא שהמשכתי בתפקידי קצין דת במשך עוד כשנה.”

תשובתו הנזכרת של הרבי, הינה באגרת קדשו מיום י"ט מנחם אב תשי"ד לר' לייבל ולזוגתו – בה כותב: “כותב אשר שבוע זה מסיים את שרותו. ובודאי למוטר לעוררו, אשר יחזיק בקשרים איתם ככל יכלתו באופן האפשרי והמתאים. וגם, אם בשביל זה צריך להשאיר אצלם עוד איזה ימים, כי האפשריות שיש לו על-ידי-זה להשפיע על החיילים לחזקם בתורה ומצות ולקרב עוד יותר את לבם לאביהם שבשמים – הוא יקר מכל יקר. ובטוח הקב"ה לשלם בעד זה כמה פעמים ככה, בכל המצטרך לו ולזוגתו תחי'.”

קשה מכאן לומר הדרכים בזה, ובודאי יוכל למצאם בהתענינות המתאימה. ואולי אחד הדרכים הוא גם כן השתתפות בהמכתב עתי היוצא לאור על ידם.”

גם לאחר סיום השירות הרשמי, המשיך ר' לייבל לפעול להפצת היהדות בקרב חיילי צה"ל, תוך ניצול הקשרים וההכרויות שרכש במהלך השירות. כך, למשל, כותב לו הרבי באגרת קודש מא' דראש חודש אדר תשט"ז (אג"ק חלק כ"א ע' שלו): “והעיקר אשר ירבה בפעולות בכרם חב"ד בכלל, ובפרט בהמקצוע שבהיותו רב צבאי הרי הוא מסוג ענין שאי אפשר לעשותו באופן כך ע"י אחרים. ויהי רצון שיהיה כל הנ"ל בהצלחה מופלגה.”

בהזדמנות אחרת, כאשר חזר הרב יצחק גנזבורג מביקור אצל הרבי בחדש תשרי תשח" – הורה לו הרבי לבקר בריכוזי אנ"ש שבארץ הקודש, על מנת למסור להם דרישת שלום מהרבי. לאחר שדיווח לרבי על ביצוע ההוראה, השיב הרבי באגרת קודש מכ"ח מר חשוון תשח"י (אג"ק חלק ט"ז ע' קו): “אינו מזכיר במכתבו ע"ד בקשתי למסור פרישת שלום גם להשייכים

לאנ"ש הנמצאים בצבא, ותקותי שאין זה אלא השמטה במכתבו, ובסמיכות לחזרתו לאה"ק ת"ו בכדי שיהיה מורגש שאין הם מהנשכחים ח"ו, ובטח הרי"ל שי' זלמנוב והשאר שעבודתם במסגרת צא"ח שהם ביותר בקישור עם הנ"ל יעזרהו ויסייעוהו בסידור הדבר באופן הכי מועיל".

המשך הפעילות של ר' לייבל עם חיילי צה"ל היה חשוב כל כך בעיני הרבי, עד שכאשר ביקשו חברי צעירי אגודת חב"ד בתל אביב למנותו לתפקיד מסויים בצא"ח, השיב להם הרבי באגרת קודש מראש חודש שבט תשח"י: "מינוי מהר"ל שי' זלמנוב (ובכגון דא הנעשה) ע"י כל הנהלת צאגו"ח - נכון הוא. ובלבד שלא ימעט בהתעסקותו עם אנשי חיל".

בשנים שלאחר מכן נקרא גם לשירות מילואים, שאף אותו ניצל לפעולות הפצת היהדות והמעיינות - עליהן דיווח לרבי וזכה לברכות ועידודים.

ד

זוכה בגורל

להבת ההתקשרות העמוקה לנשיא דורנו, הרבי מלך המשיח שליט"א, להטה בקרבו של ר' לייבל החל מקבלת הנשיאות, ויחד עימה - התשוקה לראות פנים בפנים את הרבי. הפעם הראשונה בה זכה לכך, היתה רגע היסטורי לא רק עבורו - כי אם גם עבור כלל חסידי חב"ד בארץ הקודש. ר' לייבל זכה בגורל לנסיעה לרבי, בפעם הראשונה שבה נערכה הגרלה כזו, והתמנה לנציגם של כלל החסידים בביקור בחצרות קדשנו.

על כך סיפר ר' לייבל: "בשנים ההן קיננה בלב כולנו תשוקה עזה לנסוע אל הרבי, אך רק בודדים זכו אז לנסוע בפועל אל הרבי. הנסיעה לארה"ב עלתה הון רב, ואנשים שאינם עשירים לא היו מסוגלים לממן את הוצאות הנסיעה. זכור לטוב ר' פאלע כהן, שהעלה את הרעיון לעשות הגרלה על נסיעה לרבי, כדי שלפחות חסיד אחד ייסע מהארץ בשליחות כל החסידים.

"ביו"ד שבט תשי"ג, נערכה ההגרלה הראשונה. השתתפו אז בהגרלה שישים ושלושה מאנ"ש חסידי חב"ד, שכל אחד מהם שילם חמש עשרה לירות - סכום לא קטן באותן שנים. אז זכיתי לעלות בגורל כנציג שייסע מארץ ישראל לבקר אצל הרבי, לראשונה בחיי."

על דיווחו של ר' לייבל על זכייתו בהגרלה, השיב הרבי באגרת קדשו מכ' שבט תשי"ג (אג"ק חלק כ"א ע' קצב): "זה עתה נתקבל מכתבו מט"ז שבט. ויהי רצון מהשי"ת אשר יקבל את כל הרשיונות והניירות הנחוצים לנסיעתו, והנסיעה תהיה בעתה ובזמנה בשעה טובה ומוצלחת ובקל.

ובטח למותר להעירו, אשר טרם נסעו יבקך בכל המוסדות דחב"ד באה"ק ת"ו. ומה טוב שמיום צאתו להנסיעה הנה, בלי נדר יפריש בכל יום מימות החול פרוטה לצדקה וכן יוסיף קאפיטל אחד של תהלים על השיעור היומי. והשי"ת יצליחו בכל".

מניעות ועיכובים

אמנם, הנסיעה לא יצאה אל הפועל מיד. קשיים רבים נערמו בדרכו של ר' לייבל עד שהצליח לממש את הזכיה ולהגיע לרבי: ראשית, עקב שירותו הצבאי היה עליו לקבל היתר יציאה מצה"ל. בנוסף לכך, היה צורך

לקבל ויזה לארה"ב, ומלבד זאת - הכסף שנאסף בהגרלה לא הספיק לקניית כרטיס לניו יורק.

במשך תקופה ארוכה התעכבה הנסיעה, כאשר לכל אורך הדרך - מתייעץ ר' לייבל עם הרבי, מבקש את ברכתו הקדושה והרבי עצמו מתעניין ומעודד את הנסיעה.

בח' אדר תשי"ג כתב בן דודו, ר' שמואל זלמנוב מניו יורק, לדודו ר' שמואל - אביו של ר' לייבל: "אתמול בהיותי בהיכל כ"ק אדמו"ר שליט"א שאלני, מה נשמע ע"ד נסיעת שאר בשרי לייבל שי' אם יבוא על חג הפסח או אחר כך, והשבתי שלפי ידיעתי עדיין משתדל בדבר הרשיון, ומתוך דבריו הק' הכרתי שלא הי' בזה מניעות ובודאי ישיג אי"ה, כן שאל אותי מתי יגבל חתונתו אי"ה בשעטומ"צ ולא ידעתי מה להשיב כי לא הודעתם אותי, ונא להודיעני מכל זה בפרטיות".

בכ"ג אדר באותה שנה כתב לו ר' נתן גוראריה: "הייתי אתמול על יחידות בפעם הראשונה אצל אד"ש. ובהמשך הדיבורים שאל על נסיעתך, וסיפרתי על הענין בדיוק. ואמרתי שענין הויזה אתה מקוה לקבל בהקדם, אולם חסר לך קצת להוצאות הנסיעה. ואמר לי כ"ק אד"ש שמאה דולר הוא יתן על הנסיעה. ובמילא תדע לך שאתה יכול כבר לחשוב לנסוע ממש, ואם תצטרך תוכל ללוות על חשבון זה".

במכתב מח"י סיון תשי"ד, כתב שוב ר' שמואל זלמנוב מניו יורק על שהותו ביחידות בהיכל קדשו של הרבי, שבה התעניין הרבי שוב אודות נסיעתו של ר' לייבל וייעץ כיצד לסדר את העניינים הנדרשים. בין הדברים כותב: "אגב, הפליא כ"ק אדמו"ר שליט"א ענין הזכיה בגורל כמבואר בתנ"ך, בחיק יוטל הגורל וגו' ושזהו השגחה פרטית וכו' ואשר שאר בשרי שי' צריך להשתדל להביא הדבר לידי פועל בהזמן שיוכשר לפניו אם קודם החתונה או אחר החתונה אי"ה בשעטומ"צ".

העיכובים נמשכו עוד תקופה ארוכה, ובינתיים קיבלו חברי ועדת ההגרלה פניות ולחצים שונים - מדוע אין הזוכה בגורל מממש את זכייתו. בר"ח כסלו תשי"ד, כתבו לו חברי הועדה ר' פאלע כהן, ר' לייב גנזבורג ור' אורי בן שחר: "הננו נאלצים להודיעך, כי אנו נותנים לך שהות עד ר"ח שבט הבעל"ט בתקוהשעד אז תוכל להסדיר את האפשרות לנסיעה, לאחר הזמן הנ"ל יפוג זכותך לנסיעה אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, וזכות זו תועבר לידי מישהו אחר שיזכה בהגרלה שניה שתערך לפי החלטת צבור המשתתפים בהגרלה".

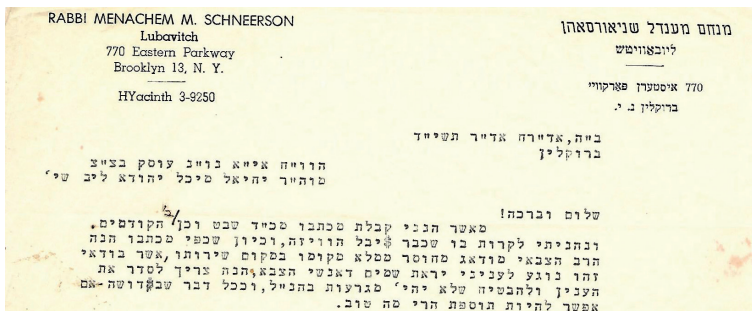
"הועלתה גם אפשרות שאבי ייסע במקומי", סיפר ר' לייבל לימים, אבל הרבי כתב שמאחר שנהוג שהזוכה עצמו מקבל את שכרו, לכן צריכים להמשיך להשתדל אצל הצבא עד שאקבל היתר לנסוע. וכך, לאחר חודשים ארוכים של מאמצים, הצליחו לסדר לי אישור יציאה".

רק בחודש אייר תשי"ד יצאה סוף סוף הנסיעה אל הפועל.

"לקראת נסיעתי זכיתי לכמה הוראות מיוחדות מהרבי. למשל, הרבי הורה לי בתור זוכה בגורל לבקר בכל ריכוזי אנ"ש ומוסדות חב"ד בארץ ישראל, על מנת להביא דרישת שלום אישית ("א לעבעדיקן גרוס") מכל אותם מקומות. הרגשתי שאני מייצג ממש את כל ציבור חסידי חב"ד בארץ, ולא רק את אותם שישים ושלושה חסידים שהשתתפו בהגרלה".

"כמו כן, הרבי הורה לו לדאוג בטרם הנסיעה שלא יחסר דבר מעבודתי בצבא, במהלך תקופת שהייתי בארה"ב".

וכך כותב הרבי לר' לייבל בא' דראש חודש אדר ראשון תשי"ד (אג"ק חלק כ"א ע' רמז): "וכיוון שכפי מכתבו הגה הרב הצבאי מודאג מחוסר ממלא מקומו במקום שירותו, אשר בוודאי זהו נוגע לענייני יראת שמים דאנשי הצבא, בהנה צריך לסדר את העניין ולהבטיח שלא יהיה מגרעות בהנ"ל, וככל דבר שבקדושה - אם אפשר להיות תוספת הרי מה טוב".

הוראה נוספת התקבלה במכתב זה של הרבי: "מובן אשר אין לנסוע ביום השבת-קודש באניה אשר המלחים או הבעל-בית הם בני-ברית". זאת בהתאם לדעתו הקדושה של הרבי, עליה עורר רבות באותה תקופה - שנסיעה בשבת באניות המופעלות בידי יהודים, הינה חילול שבת.

בדרך אל הרבי

ביום רביעי, ב' אייר תשי"ד, יצא ר' לייבל מארץ הקודש בדרכו לרבי שליט"א. על נסיעתו סיפר:

"בימים ההם הנסיעה היתה ארוכה ומורכבת. הפלגתי באניה מחיפה למרסיי שבצרפת, וממרסיי נסעתי ברכבת עד פאריז, שם שהיתי כשבוע ימים, ורק לאחר מכן טסתי לניו יורק.

"כל אנ"ש המקומיים בפאריז קיבלו אותי בהתלהבות רבה ובהתרוממות רוח גדולה: הנה יהודי שנוסע תיכף אל הרבי! בפאריז פגשתי גם את החסיד הישיש ר' ישראל נח בליניצקי ע"ה, המכונה 'ישראל נח הגדול'. הוא שמח מאוד לראותי, הרי שבע עשרה שנה חלפו מאז סעדתי בביתו בקרמנצ'וג... אז ראיתי לראשונה גם את בנו ר' אהרן יוסף ע"ה. אגב, המשפיע ר' נחום גולדשמיד ע"ה היה מדבר על דמותו של ר' אהרן יוסף ממש בחרדת קודש.

"באותם ימים נפגשתי הרבה עם המשפיע הרה"ח ר' ניסן נמינוב ע"ה, ששיחותיו עמי היוו עבורי הכנה לקראת הנסיעה אל הרבי. ר' ניסן, כדרכו תמיד, היה מאריך מידי יום בתפילה, בערך עד השעה שתיים בצהריים, ואז היה יוצא לפגוש אותי. באותם ימים התאכסנתי במקום שבו היה ריכוז של פליטים מאנ"ש, ור' ניסן היה מגיע לשם מידי יום כדי לדבר אתי. זה היה תענוג של ממש. הוא דיבר אלי בחמימות, ממש כמו שני חברים טובים. נושא השיחות לא היה קבוע, לפעמים עניינים רוחניים ולפעמים עניינים גשמיים, אבל מעניין שהוא הקפיד שלא יעבור אף יום אחד מבלי שיבוא לדבר אתי. ואני לא הבנתי מה קורה כאן: האם למשפיע המבוגר הזה כבר אין מה לעשות?!

"מה שברור זה שהוא ממש שירת אותי, כאילו היה המשרת שלי. מאוד הייתי רוצה לסרב לזה, אבל מה יכולתי לעשות כשהוא מתרוצץ ומכרכר סביבי ודואג לכל צרכיי? ידעתי שר' ניסן לא עושה שום דבר סתם כך, רק כדי לצאת ידי חובה, ואם הוא עושה זאת - בוודאי יש לו סיבה טובה. כזה היה ר' ניסן."

לראות את מלכנו

"את פני המלך, פני קודש הקודשים, אדמו"ר שליט"א, זכיתי לראות בראשונה בעת תפילת המנחה של ערב שבת קודש, י"א אייר תשי"ד. בהתרגשות גדולה ברכתי ברכת 'שהחיינו וקיימנו והגענו לזמן הזה'. היתה לי האפשרות להסתכל על פני קודשו כל הזמן של תפילת מנחה, אך יראת

הרוממות והרגשת פחיתות הערך לא נתנני להסתכל בלי הרף, ופשוט החבאתי את פני בקרקע", כך סיפר ר' לייבל בראיון שנערך עימו לאחר חזרתו והודפס ב'בטאון חב"ד'.

בהזדמנות
אחרת סיפר
על קבלת
הפנים לה זכה
בבית חיינו:
"כשהגיתי
ל-770, אמרו
לי שבן דודי, ר'
שמואל זלמנוב,
מחפש אותי.
לאחר שמצא

אותי, אמר לי שהרבי ביקש ממנו לומר לי שאחזור בשבת מאמר חסידות. הסדר הוא שבליל שבת, בין מנחה לקבלת שבת, אחד הבחורים חוזר מאמר בזאל הקטן. כשהגיע תורי לחזור את המאמר, ראיתי שבחור שבאותו שבוע ציין את יום הולדתו מתכנן לומר את המאמר. ניגשתי אליו בשקט ואמרתי לו שיש לו הוראה מהרבי לומר את המאמר. וכך היה.

"רק שבוע לאחר מכן, שמעתי מר' שמואל מה עמד מאחורי בקשת הרבי ממני לומר את המאמר: כשנכנס ר' שמואל אל הרבי, החל הרבי לשאול אותו אודותיי - כיצד אני לומד, איך אני מתנהג וכולי. ר' שמואל אמר שהוא לא מכיר אותי בהיבטים אלה, ואז הרבי הציע: 'שיחזור מאמר ונדע מי הוא'..."

לפני ולפנים

במהלך ביקורו אצל הרבי זכה ר' לייבל לשתי יחידויות - בשתי לילות יחידות רצופים: היחידות הראשונה במוצאי יום ראשון, י"ג אייר, והשניה במוצאי יום שלישי, ט"ו אייר.

וכך סיפר על היחידות הראשונה, במכתב לבני משפחתו שכתב באותם ימים: "אתחיל בתיאור כניסתי הראשונה ליחידות. פניתי אתמול, יום א', למזכיר כ"ק אד"ש הרב חזקוני שי' בבקשת כניסה ליחידות, וענני כי מסופק הוא אם יכול לאפשר לי הכניסה הערב, לפי שיש הרבה אנשים הרשומים בתור הכניסה היום. אם זה יסתיים לא מאוחר מאוד, לפני עלות השחר, כי

אז ירשני להיכנס.

"והסדר דיום א' כך הוא: מאחר ויום זה מרבית העסקים סגורים, ועל כן פנויים ביום זה יותר מביום אחר, לכן נקבעה אסיפה שבועית של ועד מרכז תות"ל, וגם ש"ב שי' אחד המשתתפים העיקרים בה. ולפנות ערב בשעה 7 וחצי, נכנסים חברי הועד למסור דו"ח לכ"ק אדמו"ר שליט"א, ובסיומם את מסירת הדו"ח, וגם זה אינו דבר קבוע ומוגבל בזמן, מתחילה הכניסה ליחידות, הנמשכת עד תום כל הנרשמים. שמעתי כאן אשר לכתחילה מתכננים את רשימת הנכנסים שיסיימו יחידות בשעה 12, וכן זה בכל ג' ימי היחידות, יום א' ג' ה', החל מ-8 וצריך להסתיים ב-12, אבל ידוע כבר שאין ערובה לסיום היחידות בשעה הקבועה, ולרוב זה מתאחר. וכך היה גם הפעם.

"לא נכנסו הרבה אנשים, כעשרה או יותר, אבל היו כאלו שהתעכבו שעות. והנכנסים מכל הסוגים המה, ביניהם חתנים וכלות, הנכנסים יחד, לפני התנאים, או אנשים סוחרים, גם בני תורה ראשי ישיבות, להידבר בד"ת, וזה ארך ה - ד"ת - כשעה וחצי, (ועוד אמר בצאתו שכ"ק אד"ש אמר לו שהיום מכיון שמחכים ע"כ יקצר, והבטיחו להכנס אחרי חה"ש), תמימים, אנ"ש, תלמידי הישיבה, וכו'.

"האחרון, שלפני, יצא בשעה 3 ורבע אחר חצות ואכנס אחריו, מיד, כי איש יוצא ואיש נכנס. ומאחר וגם הר' חדקוב אמר לי שלא כל מה שיש לי מהשליחות אספר הפעם, וגם ראיתי את קושי העבודה ולא נתנני לבי להשהות שעות, על כן רשמתי רק ענינים פרטיים גרידא, וזה ארך כרבע שעה".

היחידות השניה - בליל היחידות הבא, במוצאי יום שלישי - ארכה כעשרים דקות. ראשי פרקים ממנה, כתב ר' לייבל מיד עם צאתו במכתב לבני משפחתו:

"זולה"ק בערך:

"למה לעשות ניתוח, כשרופא א' אומר שזה אין לעשות, והשני נותן תרופות, ובקיצור - אין לנתח.

ע"ד הכפר לדור בו כשו"ב, אל יסע לכפר אין צריך להסתכסך, הרי הוא שוחט בתל אביב.

כשהגיע בצעטיל ע"ד בני המשפחה שאל אודות רבקה תחי' מה היא עוסקת, וענית.

[בעניין אחי זאב שי' - דעת כ"ק אדמו"ר שליט"א שאלו שאינם חושבים לעסוק בחלקאות, אל יקחו את הנחלק, וכמובן שזה מנע אותי מלהמשיך בשאלת העסקנות].

ע"ד ישראל יצחק, התעניין מה מעשיו במשך הזמן ומה מעשיו קודם ואמר, שאבא שי' ובני המשפחה יעזור בהלואה על מנת שיוכל להכנס לבית במושב החקלאי, אם מסוגל הוא לחקלאות, אעפ"י שאינו יודע מתי זה יתן פרנסה (ז.א. שעליו להתעסק בחקלאות הכפר החדש).

ע"ד הקרוב קופל: שיעשה ש"ח, כי יש ע"ז שו"ת הדנים בשאלות אלו, כמה זמן אומרים קדיש אם עבר זמן מרובה. וישלח לכאן שמו כפי שהוא ידוע שידפיסו לזכותו מהדברים הנדפסים, וכן עשה הרבי, שהדפיס קונטרס חסידות לזכותו.

[הקטע האחרון הינו מענה לשאלתו אודות ר' קאפיל מאירסון. כאמור לעיל - הלווה ר' קאפיל סכום גדול לאביו, ר' שמואל, כאשר עמד לצאת מרוסיה ונזקק לכסף. מאז, עשה ר' שמואל מאמצים גדולים לעלות על עקבותיו של ר' קאפיל, ללא הצלחה, והחוב העיקר לו מאור. בהתאם להוראת הרבי ביחידות זו - אכן נתן ר' שמואל את סכום החוב להדפסת שיחות ומאמרי אדמו"ר הרי"צ, לזכותו של המלווה].

הספקתי ביחידות זו שארכה כעשרים רגע, להזכיר אודות כל אלו אשר בקשוני להזכירם לפני מסעי, ותוכלו למסור להם מזה. בדרך כלל לא התקבלו תשובות, כי ברובם היו בקשות ברכה, והזכרה לטוב.

ואסיים בפתגם שהסתיימה היחידות וזלה"ק: "דער אויבערשטער זאל אייך העלפין. איז זאלט אלע מאל אנזאגן בשורות טובות" [ה' יעזור לך, שיהיו לך תמיד בשורות טובות לבשר].

עוד סיפר ר' לייבל, לימים, על דברים ששמע מהרבי ביחידות באותה נסיעה:

"כשנכנסתי ליחידות, אמר לי הרבי בין השאר: "שמעתי שיש לך כישרון לגאום... כישרון זה עליך לנצל להפצת תורה ויהדות בין אנשי הצבא".

הרבי גם התייחס לשאלתי "האם לדבר עם החיילים בשפתם?" והורה לי: "יש לדבר עמם על קבלת עול. אפשר להביא להם הוכחה כללית מהעניין של הקדמת נעשה לנשמע. וכהמחשה אפשר להראות דוגמא הלקוחה מחיי היום יום בצבא. בצבא יש לחיילים דרגות שונות, קצינים ומפקדים. וגם מי שנמצא בתפקיד בכיר יותר, שחיילים רבים סרים למשמעתו, מציית לפקודה

עליונה מהמטה הכללי באותה מידה שחייל פשוט (טוראי) מציית למישהו בדרגה גבוהה (סמל). זו דוגמא לעניין של קבלת עול - נעשה ואחר כך נשמע".

קירובים מהרבי

"במהלך אותו ביקור גילה כלפיי הרבי קירוב גדול", סיפר ר' לייבל.

"בהתוועדו שבת מברכים חודש סיוון, דיבר הרבי אודות אנשי הצבא, ובסיום השיחה הכריז ש"מכיוון שנוכח כאן אחד מהצבא, שהוא גם קצין בצבא, וקצין דתי עם זקן שלם, ובצבא הרי נהוג ששרים 'מארש', ידאג אפוא שיושר כאן 'מארש'...", ושרתי את הניגון הידוע המכונה 'מארש נפוליון'. אחר כך הפטיר הרבי ביחס אלי: "הוא חלש כמו אחרי תענית"..."

"בהתוועדות זו קיבלתי מהרבי בעצמו (מבלי שהזמנתי, כפי שהיה נהוג בתקופות מאוחרות יותר) שני בקבוקי משקה: האחד - "עבור אנשי הצבא", והשני - "עבור צעירי אגודת חב"ד".

"בליל יום טוב שני של חג השבועות, נכחתי בסעודת החג אצל הרבי, אף זאת בזכות היותי זוכה בגורל. בעת הסעודה שאל אותי הרבי אם אני יודע כיצד עלי לנהוג בקידוש והבדלה (כיוון שאני בן ארץ ישראל שנסע לחוץ לארץ). עוד אמר הרבי שלמחרת לא ייתנו לי עלייה (עניין זה השתנה במשך הזמן, לאחר שחסידיים נהגו כמנהג המקום)".

במכתב בן הדוד ר' שמואל זלמנוב מניו יורק לאביו, מל"ג בעומר תשי"ד - בתוך תקופת שהותו אצל הרבי - כותב: "דיברתי ע"ד עניינים כלליים עם כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועורר אותי וחברי הועד דפה לנצל את ימי שבתו של בנו היקר שי' בפה לתעמולה בהרבצת תורה ופרסום עניני חב"ד. בטח יהיה בימים הקרובים מאמר בעיתונים ע"ד בואו של האורח החשוב, ומפעולותיו הט' במסגרת צעירי אגודת חב"ד דמחנם, וביחוד מעבודתו ופעולתו הפרטית בצבא בעיניני חיזוק הדת. וגם יעובד תכנית לעבודתו בין חוגי הנוער במחננו. בינתיים אינו מש מאהלי כ"ק אדמו"ר

שליט"א וישיבת תו"ת, וסופג לתוכו מטל חיים הפנימיים של חסידות ויראת שמים מהמעייץ הטהור והק"י.

צאתכם לשלום

ר' לייבל שהה אצל הרבי עד לאחר חג השבועות. במכתב מאסרו חג השבועות, כותב בן הדוד ר' שמואל זלמנוב לאביו: "חבל ששהה פה זמן קצר כזה והימים חלפו ועברו כל כך מהרה. בקשתי והפצרתי עד בוש שישהה פה עוד איזה שבועות, בשגם כ"ק אדמו"ר שליט"א רצה לשלחו לכמה עיירות בארה"ב וקנדה בשביל עניינים כלליים. אמנם לא איתרמי מילתא מפני הקישויים להשיג האוירון והאמ' להמועד המוגבל עבורו לשוב לעבודתו בבית.

"כ"ק אד"ש קירבו והזכירו איזה פעמים בשיתותיו הק' בתוך ההתוועדות".

על נסיעתו בחזרה לארץ הקודש סיפר ר' לייבל:

"גם הנסיעה בחזור היתה דרך פאריז, ושוב שהיתי שם כמה ימים. ביליתי שם מספר ימים והתוועדתי במספר מקומות לפי הוראת הרבי. בשבת התקיימה התוועדות חסידית בהשתתפות ר' ניסן נמינוב, ובמהלך ההתוועדות סיפרתי לתלמידי הישיבה בברינאווא על מה שראיתי ושמעתי אצל הרבי. את הסיפורים בלעו כולם בשקיקה.

"בכלל, כשחזרתי מהרבי ההתלהבות של אנ"ש בצרפת היתה גדולה עוד יותר. הם הסתכלו עלי ביראת כבוד, כאילו הייתי אחד שהגיע מכוכב אחר. חזרתי לפנייהם מאמרים ושיחות של הרבי, והם בלעו כל מילה ומילה.

"לקראת צאתי מצרפת ליווה אותי המשפיע ר' ניסן עד קרוב לנמל, אך לא הגיע עד האניה - מהסיבה הבאה: בדיוק אז התקיימה בארץ הקודש הכנסייה הגדולה השישית של אגודת ישראל, ונציגים רבים מאירופה נסעו בהשגחה פרטית באותה אניה שבה נסעתי אני. כשבאתי להיפרד מר' ניסן, הוא ראה צורך להתנצל לפני על כך שאינו מלווה אותי עד הנמל. וכך אמר לי: 'מאוד הייתי רוצה ללוות אותך עד הנמל, אבל אני הרי נחשב לאדם מכובד ("אן אנגעזעהענער מענטש"), ואיני יודע מהי דעתו של הרבי בנוגע לכנסייה הזאת. ולכן אינני יכול לבוא לשם, שמא יהיה פתחון פה למישהו לומר שאישיות חב"דית הגיעה לנמל לכבוד אותם נציגים. ולכן אני מבקש ממך מחילה מראש'. פעם נוספת התרשמתי מזהירותו ומעומק ראייתו של ר' ניסן"...

רדישת שלום מהרבי

ביום ראשון, י"ט סיוון הגיע ר' לייבל לארץ הקודש. הוא לא נח בשלווה, אלא החל להעביר את רשמי ביקורו לעוד ועוד חסידים, צמאים ומשתוקקים. עבור החסידים בארץ, באותה תקופה, לראות חסיד שהגיע מהרבי – היה מחזה נדיר שהתקבל כמים קרים על נפש עייפה.

"כשהגעתי לארץ, השתתפתי במסיבת קבלת פנים שנערכה לי בכפר חב"ד. המסיבה נערכה, כנהוג בימים ההם, ברחבת בית הכנסת, ושם סיפרתי בהתרגשות רבה אודות הנסיעה לרבי", סיפר ר' לייבל.

על דו"ח שכתב לרבי מנסיעתו חזרה, השיב הרבי באגרת קדשו מו' תמוז תשי"ד (אג"ק חלק ט' ע' קצ): "סוף סוף נתקבל מכתבו (כתוב מוצש"ק קרח) בו מודיע מחזירתו שלום לאה"ק ת"ו ואשר מצא שם הכל שלום. ותמיהני קצת על כתבו בקיצור כל כך ע"ד פגישותיו במשך נסיעתו וחזירתו לאה"ק ת"ו ובטח ימלא במכתביו הבאים".

ובאגרת קודש מכ"ד אלול תשי"ד כתב הרבי (אג"ק חלק כ"א ע' ערב): "בטח יודיע אם נדפס ב"מחנים" העתק שיחתנו, שמאז שולחה לכאן מצעירי אגו"ח ההעתקה ובטח פירשו העדר המענה כדבעי, היינו שאפשר להדפיסה בלי שינויים".

ואכן, ר' לייבל דאג שהמטען הרוחני שספג בביקור אצל הרבי, יועבר לכמה שיותר חוגים. ראיון בו סיפר על רשמיו מהביקור, התפרסם ב'בטאון חב"ד' בגליון י"ט כסלו תשט"ו (ראה מסגרת).

בנוסף, בכתב העת הרבנות הצבאית 'מחניים' – גליון כסלו תשט"ו, התפרסמה כתבה בכותרת 'מדברי האדמו"ר מליובאוויטש אל חיילי צה"ל'. הכתבה נפתחה בהקדמה: "לפני חודשים מספר ביקר אחד מקציני הרבנות הצבאית, הנמנה על חסידי חב"ד, אצל האדמו"ר מליובאוויטש בארצות-הברית. האדמו"ר התעניין בבעיות הדת בצה"ל ואף אמר "תורה" לכבוד הקצין הצעיר לצה"ל"...

על הכתבה במחניים, העיר הרבי באגרת קדשו מיום ט' טבת תשט"ו (אג"ק חלק י' ע' רטז. וראה גם שם ע' קצג): "ב"מחנים" דיי"ט כסלו ראיתי הנדפס שם קטע משיחת-התועדות. וחבל אשר לא נרשם שזהו העתקה מאידיית ואינה מוגה על ידי. ומכאן ולהבא הנה יש לשים לב לזה – שאינו דומה דברים הנאמרים והאופן שבאים אח"כ בכתב. שבכתב ועל אחת כמה וכמה בדפוס, יש להשמיט כפילת הענינים (אף שבעל פה כופלים אותם

לחזוק הענין, או כשבאים פנים חדשות וכיו"ב). ואם נדפס בשביל אנשים שאין להם כל ידיעה בתורת החסידות, הרי יש להוסיף ביאור – עכ"פ בחצאי עיגול – ולסדר הדברים בדרך מן הקל אל הכבד.

וכיון שמכאן ולהבא יכתבו בכגון דא שזהו מרשימת השומעים ובהעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כל כך בהעתקה. ומה טוב שקודם שידפיסו – תקרא הרשימה ע"י אחד מחוג וסוג קוראי השבועון, וישאלוהו אם מבין כשורה, או שנוקק לביאור נוסף. – מובן מעצמו שלמרות כל הנ"ל נכון הדבר שהדפיסו ב"מחנים" ולסלול דרך (דורך טרעטען די וועג) לזה".

במחנים" דייטש כסלו ראיתי הנדפס שם קטע פשיחת התועדות, וחבל אתר לא נרשם שזהו העתקה מאידית ואיכה סוגה על ידי, וכאן ולהבא הנה יש לפעם לב לזה-שאינו דומה דברים הנאסרים והאופן שבאים אחיכ בכתב, שבכתב זעאכי"ב בדפוס, יש להשמיט כפילת הענינים (אף שבע"פ כופלים אותם לחזק הענין, או שבאין פנים חדשות וכיו"ב). ואם נדפס אצט"ש שאין להם כל ידיעה בתורת החסידות, הרי יש להוסיף ביאור-עכ"פ בחצאי עיגול-ולסדר הדברים בדרך מן הקל אל הכבד, וכיון שמכאן ולהבא יכתבו בכגון דא שזהו מרשימת השומעים ובהעתקה מלשון אחרת, הרי אין אחריות אם לא ידקדקו כל כך בהעתקה, ומה טוב שקודם שידפיסו-תקרא הרשימה ע"י אחד מחוג וסוג קוראי השבועון, וישאלוהו אם מבין כשורה או שנוקק לביאור נוסף. = טובן מעצמו שלמרות כל הנ"ל נכון הדבר שהדפיסו ב"מחנים" ולסלול דרך (דורך טרעטען די וועג) לזה.

הזכיה השניה

מאז שנת תשי"ד, הפכה ההגולה הארצית לנסיעה לרבי למסורת. מידי שנה היתה מתקיימת הגולה זו בכפר חב"ד. בשנת תשח"י – בהגולה החמישית – זכה שוב ר' לייב בגורל, כנציג החסידים מארץ הקודש.

על זכיייתו זו פורסמה ידיעה בעיתון 'מעריב' מתאריך ט' אייר תשח"י, תחת הכותרת "'הוגרל" לנסוע אל רבי...". וכך נאמר בידיעה מאת ק. נפתלי:

"משאת נפשו של כל חסיד היא: לנסוע אל הרבי ולהסתופף בצלו, לשמוע מפיו דברי חסידות, להזין עיניו בנועם הליכותיו ולשאוף מלוא ריאותיו מאוירא דקדושא. חסידים אומרים, כי מי שהיה פעם אצל הרבי, כל הנהגות משתנית, והוא נעשה לאחר עד לבלי הכר.

חסיד חב"ד בישראל "מקופחים" מבחינת הנסיעה לרבי, כאשר רבם הנערץ, ר' מנחם מ. שניאורסון, ממשיך לשבת בכרוקלין הרחוקה. חסידי גור, למשל, עולים על אוטובוס אש"ד ותוף שעתיים הם בירושלים. ואילו הנסיעה לארה"ב כרוכה בטרדות מרובות, שלא לדבר על ההוצאות.

ברם, הרצון לנסוע קיים. כיוון שכך והיות וחסיד חב"ד אנשי מעשה הם, נמצאה הדרך – לנסיעה אל הרבי. "הדבר פשוט בתכלית – מסביר ר'

יצחק גינזבורג, מזכיר צעירי אגודת חב"ד - שליחו של אדם כמותו ואם אחד נוסע בשליחות הציבור, הרי זה כאילו שכולם נסעו

וכיצד נוסע האחד? גם זה פשוט: עורכים הגרלה. כל אחד מאנ"ש הרוצה לנסוע, משלם 15 ל"י ומקבל כרטיס-הגרלה. כשנתאסף סכום המספיק להוצאות-נסיעה בשביל אחד, עושים הגרלה והזוכה המאושר יהיה שליחם של כל המשתתפים ויסע אל הרבי...

בהגרלה האחרונה השתתפו 95 איש והסכום הנאסף הגיע לשיא: 1425 ל"י. זה כמעט מספיק הלוך וחזור. צעיר במלבושי חג עמד ליד שתי הקלפיות ומשך מהן פתקאות. באחד כתובים שמות המשתתפים בהגרלה ובשני פתקאות ריקים, מלבד אחת שכתוב עליה: זכה... והפעם זכה ר' לייב זלמנוב, שוחט מבני-ברק ולשעבר קצין בצה"ל, שיסע הוא לברוקלין בשם כל קהל חסידי חב"ד ויביא להם בשורות טובות מהרבי..."

ה

פעילות חב"ד בבני ברק

בשנת תשי"ג, בא ר' לייבל כברית הנישואין עם רעייתו לבית הרצוג. לאחר החתונה השתקע בעיר בני ברק, ונמנה על מייסדי בית הכנסת חב"ד שם. כפי שסיפר:

"באותם ימים עדיין לא היה משכן קבוע לבית כנסת חב"ד בבני ברק, וכעבור גלגולים קצרים במקומות שונים, התקיים המניין במשך זמן ארוך בביתי. היה לי חדר גדול שהחלטנו להקצותו למניין. בין המתפללים הראשונים היה גם ר' ישראל ישראלי ז"ל, שהיה גם ה'מלמד' שלי. גם הגה"ח הרב יעקב כץ התחיל להגיע לכאן לאחר שעבר לבני ברק לאחר חתונתו".

לאחר מכן, היה ר' לייבל בין העוסקים במציאת בנין של קבע עבור בית הכנסת חב"ד. על פעולות אלו עמד בקשר מכתבים עם הרבי.

לאחר שבית הכנסת עבר למבנה של קבע ברחוב הרב קוק בבני ברק, המשיך להיות הרוח החיה בבית הכנסת. הוא לימד חסידות, אירגן התוועדויות ועשה רבות לטובת המתפללים בגשמיות וברוחניות. לימים אף מונה למשפיע בבית הכנסת לצד הרב יעקב כץ.

קירוב בני הישיבות לרבי

את מרצו השקיע ר' לייבל לא רק בדאגה לבני קהילת חב"ד, כי אם גם בהפצת המעיינות בין שאר החוגים בעיר. רבים מבני הישיבות בעיר החלו על ידו ללמוד חסידות ולהתקרב לאורו של הרבי.

"ביתי נמצא במרחק כחמש דקות הליכה מישיבת פוניבז'", סיפר לימים. "במשך שנים רבות הייתי לומד בביתי תניא וחסידות עם בחורים מישיבת פוניבז'".

"היו בחורים אחרים מבתים חסידיים שלמדו בפוניבז' והם היו 'מושכים' בחורים נוספים להגיע לשיעורים. ראשי המארגנים היו הבחורים מרדכי גולדשמיד ושמעון משה דיסקין שיחיו. מידי פעם הייתי מארגן להם התוועדויות עם חסידים כמו ר' פאלע כהן ז"ל, ר' אברהם מאיור ור' חיים שאול ברוך ז"ל.

"התוועדות מיוחדת של ר' פאלע כהן התקיימה כאן בביתי, ובהתוועדות פורים תשט"ז הזכיר הרבי את אותה התוועדות וציווה לבנו הרב יואל שיחי' לומר 'לחיים'. הרבי סיפר אז שבהתוועדות חסידית שנערכה בארץ הקודש ביו"ד שבט, הנה "כטוב לב המלך ביין", התבטא ר' פאלע אודות פלוני בן פלוני, שהוא מקנא בתלמיד הכי קטן של תומכי תמימים שזכה ללמוד חסידות.

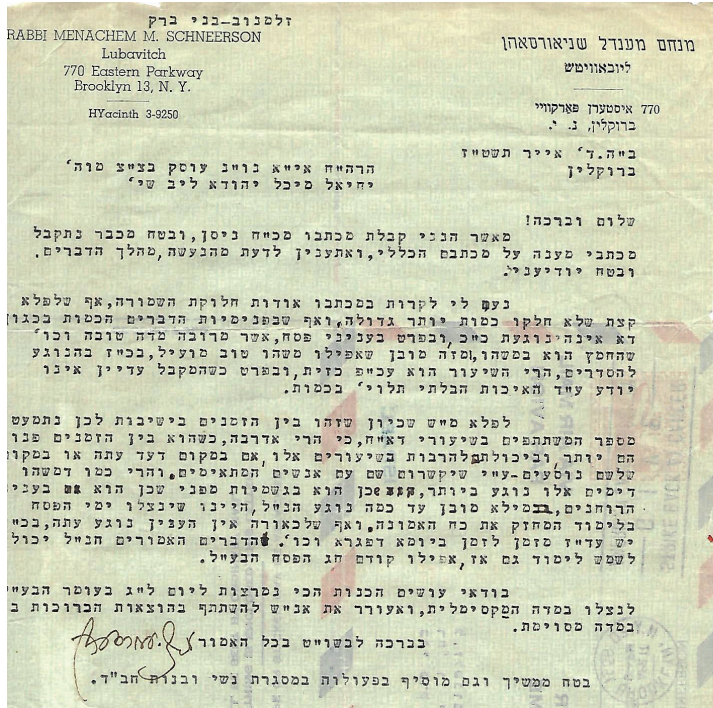
"הרבי התבטא: "כתוצאה מהתבטאות זו, הרויח הדואר הישראלי סכומים גדולים עבור בולים... מגיעים מכתבים, אחד אחרי השני, בטענות: כיצד אפשר לומר דבר כזה?! פלוני בן פלוני היה גדול שבגדולים, פוסק ולמדן, שישב כל ימיו באהלה של תורה - ואיך יתכן לומר שהוא מקנא בקטן שבקטנים שלומד פרק תניא?!" והרבי הסביר באריכות, שמעין זה מפורש בגמרא במסכת בבא בתרא: "עתיד הקב"ה לעשות שבע חופות לכל צדיק וצדיק וכל אחד ואחד נכווה מחופתו של חברו".

"באותה התוועדות השתתפו כעשרים וחמישה מתלמידי ישיבת פוניבז', מהם כאלה שידועים כיום כחסידי חב"ד, לאחר שהקשר שלהם לחב"ד התחזק מאז, וגם כאלה שתפסו במשך השנים עמדות תורניות חשובות. בדו"ח לרבי שנשלח באותם ימים מופיעים לדוגמא השמות הבאים: מרדכי גולדשמיד, שמעון משה דיסקין, ברוך שמואל היישריק, אברהם דונין, רפאל טוקצינסקי, שלמה שטנצל, אברהם אוירבך, גרשון קרלנשטיין".

הדרכות מהרבי

על פעילותו בקרב בני הישיבות, זכה לקבל מספר פעמים הדרכות ועידודים מהרבי. באחת ההזדמנויות, אף ביקש הרבי לברר דרכו בחשאי אודות אחד מתלמידי הישיבות שכתב לרבי, בכתבו בשולי אגרת קודש מו' תמוז תשט"ו: "בבקשה להודיע מהות האברך. . . משיבת פוניבז כמובן מבלי שיוֹדע למי ששאלו מכאן על דבר זה. מוסגר פה ב' מכתבים שאליו. העתקות ג' מכתבי".

כשדיווח לרבי שמפני שהישיבות סגורות ב'בין הזמנים' נתמעטו המשתתפים בשיעורי דא"ח, הביע הרבי את פליאתו, באגרת קודש מד' אייר תשט"ז, בה כתב (אג"ק חלק י"ג ע' יא): "לפלא מה שכותב שכיוון שזהו בין הזמנים בישיבות לכן נתמעט מספר המשתתפים בשיעורי דא"ח, כי הרי אדרבה, כשהוא בבין הזמנים פנויים הם יותר, וביכולתם להרבות בשיעורים אלו, אם במקום דעד עתה או במקום שלשם נוסעים - ע"י שיקשרום שם עם אנשים המתאימים. . . ואף שלכאורה אין הענין נוגע עתה, בכל זה יש

על דרך זה מזמן לזמן ביומא דפגרא וכו'. והדברים האמורים הנ"ל יכולים לשמש לימוד גם אז, אפילו קודם חג הפסח הבע"ל".

באגרת קודש מכ"ג באדר שני תשי"ז כתב לו הרבי (אג"ק חלק י"ד ע' תקיז): "לפלא שמספר המשתתפים בהתוועדות ובלימוד מבני הישיבות אין מתרבה כדבעי, ומהנכון היה שהמתעסקים בזה יתייעצו באופן חשאי איך לתקן הדבר".

באחת מאגרות הקודש אליו, מופיע מענה מעניין לשאלה שנשאל על ידי בני תורה, והעבירה אל הרבי. וכך כותב הרבי (אג"ק חלק י' ע' רצא): "מה שכותב שתמהו עליו בהנוסח של רבותינו הק' בהנוגע ל"ט כסלו לכתוב כתיבה וחתימה טובה. הרי פלא על בני תורה שיקשו כזה...". לאחר שמביא ביאור לעניין על פי נגלה, חותם הרבי בדברים נוקבים: "להאמין אמונה שלימה - שנשיאנו הק' צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר קשרו ואחדו נגלה דתורה ונסתר דתורה להיות תורה אחת, ועל פיהם נהגו את עדתם את בניהם ובני בניהם, בודאי שהנהגותיהם מדויקות הן על פי נסתר דתורה והן על פי נגלה דתורה".

6

עסקנות ציבורית

בנוסף לפעילותו בהפצת היהדות והמעיינות בין חיילי צה"ל ובני הישיבות הקדושות - עסק ר' לייבל במסירה ונתינה בעסקנות ציבורית בשטחים שונים, בהתאם להוראות הרבי אליו.

בשנים הראשונות להתייסדותו של ארגון צעירי אגודת חב"ד בארץ הקודש, על ידי הרבי מלך המשיח שליט"א, נטל ר' לייבל חלק פעיל בעבודת הקודש של הארגון. כמו כן סייע לפעולות ארגון נשי חב"ד, שאף הוא התייסד על ידי הרבי באותן שנים.

באגרות קדשו של הרבי אליו נמצאות הוראות והדרכות רבות לפעולותיו בצא"ח ובנשי חב"ד - ביניהן מסירת שיעורי תורה, קירוב יהודים כאלה ואחרים ליהדות, ערבי חב"ד, מבצע מצה וארגון התוועדויות. באגרות אלו מעוררו הרבי להמשיך ולהגדיל עוד ועוד את הפעילות, וכן לשלוח דיווחים תכופים.

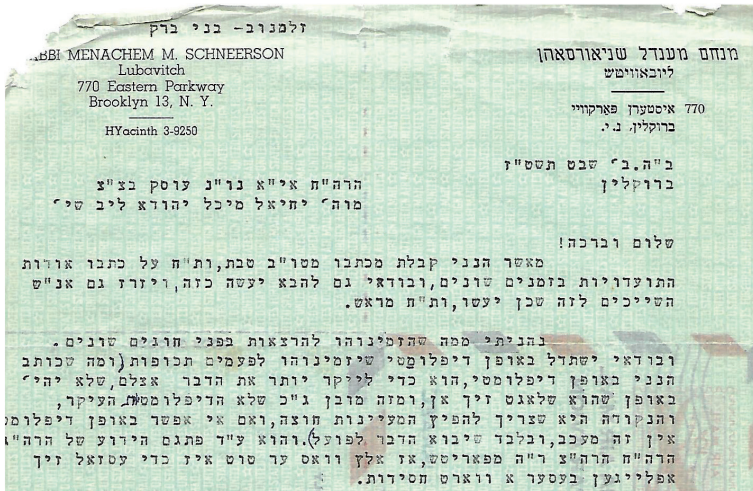
כך, למשל, כותב הרבי אליו באגרת קודש מכ"ב אלול תשי"ד: "נהניתי ממ"ש אודות פעולות צעירי אגו"ח בכלל ובמקומות מיוחדים בפרט. ובטח גם על זה יפרסם באופן המתאים כדי לעורר קנאת סופרים במקומות אחרים."

באגרת קודש מו' אלול תשט"ו (אג"ק חלק י"א ע' שסח): "לפלא שאינו מזכיר ע"ד פעולות נרחבות דצעירי אגו"ח ומקצר גם כן בהנוגע לפעולות נשי חב"ד, והלואי שלא יהיה זה אלא השמטה בכתיבה ולא ח"ו מגרעות בהפועל, והשי"ת יצליחו לבשר טוב גם בזה".

באגרת מה' מר חשוון תשט"ז (אג"ק חלק י"ב ע' נג): "במענה על מכתבו מכ"ה תשרי (וגם על מה שלא עניתי עד עתה במכתבו מכ' אלול), אף שחדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא בסיבת הפעולות שכותב אודותם, אבל (ואפילו במכתבו עצמו כותב, ש)אינם בערך כלל וכלל להיכולת והאפשרויות שישנם עתה בעולם וביחוד באה"ק ת"ו... בהמשך מכתבו מאריך הרבי אודות הלימוד שיש ללמוד "מהנעשה בלעו"ז, היינו באישים ובמפלגות השמאליות", שפועלים בחיות, בהתלהבות, במשמעת ובאחדות - ומכך יש ללמוד על אחת כמה וכמה לפעולות אנ"ש. את דברי ההתעוררות הנוקבים חותם הרבי במילים: "אין כוונתי להטפת מוסר וצעקה על העבר,

כי אם בתקוה, אשר כולי האי ואולי יעוררו דברי אלה שיתמסרו להעבודה כדבעי, אשר אז הלוך ילכו ויבקשו וירכשו עשירות מאות ואלפים ורכבות מבני ישראל - אל תורת החסידות הדרכותיה ומנהגיה, עד שהקטן יהיה לאלף וגו'".

באגרת קודש מב' שבט תשט"ז (אג"ק חלק י"ב ע' רס): "נהינתי ממה שהזמינוהו להרצאות בפני חוגים שונים. ובודאי ישתדל באופן דיפלומטי שיזמינוהו לפעמים תכופות (ומה שכותב הנני באופן דיפלומטי, הוא כדי לייקר יותר את הדבר אצלם, שלא יהיה באופן שהוא שלאגט זיך אן, ומזה מובן גם כן שלא הדיפלומטי העיקר, והנקודה היא שצריך להפיץ המעיינות חוצה, ואם אי אפשר באופן דיפלומטי אין זה מעכב, ובלבד שיבוא הדבר לפועל). והוא ע"ד פתגם הידוע של הרה"ג הרה"ח הרה"צ ר' הלל מפאריטש, אז אלץ וואס ער טוט איז כדי עס זאל זיך אפלייגען בעסער א ווארט חסידות [=שכל מה שעושה הוא כדי ש'תונח' אצלו טוב יותר אימרת חסידות]."

באגרת קודש מא' דראש חודש אדר תשט"ז (אג"ק חלק כ"א ע' שלו): "בטח למותר לעוררו לעשות ככל יכלתו בהגדלתו ושגשוג דצעירי אגו"ח, שבזמן האחרון חלה חלישות גדולה ביותר בסניף תל אביב וגם בסניף ירושלים ת"ו".

ליווי צמוד לשלוחי הרבי

בשנת תשט"ז, כאשר שלח הרבי קבוצת שלוחים מיוחדת לארץ הקודש – לעידוד וחיזוק החסידים, לאחר הפיגוע הרצחני בבית נספר למלאכה בכפר חב"ד – התמנה ר' לייבל ללוות את השלוחים ולסייע להם לכל אורך ביקורם. הסיבה לבחירתו היתה עקב הכרותו המקודמת עם השלוחים (כנראה בזכות ביקורו אצל הרבי, כשנתיים קודם לכן).

וכך נכתב לו במכתב מהמזכירות, מתאריך י"ט תמוז תשט"ז: "על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, באשר כבודו מכיר את השלוחים והשלוחים מכירים אותו, נבחר כבודו להיות לשלוחים לעינים משך ביקורם באה"ק ת"ו, ומצדו יתייעץ עם חבריו שי' ע"ד סידור כל הענינים שימצאו לנכון על אתר כדי לעזור לשלוחים למלא שליחותם ותפקידיהם על הצד היותר טוב. . בודאי יודיע כל פרטי הסדרים וההכנות שעושים בעד השלוחים, ותשואות חן מראש".

וכן כותב לו הרבי, באגרת קודש שעליה התאריך כ"ט תמוז תשט"ז (אג"ק חלק י"ג ע' שט): "לפי התכנית הנה בתחלת חדש מנחם אב יגיעו האברכים השלוחים שליט"א לאה"ק ת"ו. ויהי רצון שיצליחו בשליחותם, אשר הנקודה התיכונה היא הפצת המעינות (עד שיגיעו גם) חוצה – כיון שזהו דרישת השעה, הקדמה והכנה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, אשר אז קאתי מר לכשיפוצו המעינות. ואשרי המשתדל בזה – שהוא הנוטל חלק בראש. המחכה לבשורות טובות בכל האמור".

ובשולי אותה אגרת, נוסף: "מסיבה נתעכב השילוח, ונמסר לי בינתיים מכתבו להמזכירות מג' מנחם אב, ע"ד התכנית לקבלת פני הנ"ל. ואחכה להמשך בשורות טובות. ומובן שאם תהיינה בזה הוצאות נוספות שאין מקור לסילוקן – יודיע ואעורר את אנ"ש שי' לתרום על זה. ובודאי הביאו החלטות אסיפתם בפועל. ויהי רצון שיהיה בהצלחה ובכיוון הרצוי".

במכתב מא' מנחם אב תשט"ז נשלח עבורו מכתב נוסף מהמזכירות עם הוראות בקשר לביקור. בין הדברים התבקש לארגן פגישה בין השלוחים ובין חברי ארגון ה"פעילים"

ואכן, ר' לייבל נרתם לסייע לשלוחים ולוודא שביקורם יעבור בהצלחה מרובה על הצד הטוב ביותר. בתיאורי ביקור השלוחים מוזכר ר' לייבל כמי שהופיע לצידם ותירגם, במקרה הצורך, את דבריהם ללשון הקודש.

באגרת קודש מכ"ה מנחם אב תשט"ז כותב לו הרבי: "ובטח ימשיך

במכתבים מפורטים מהנעשה בכרם חב"ד, וביחוד בהנוגע לבקור השלוחים שליט"א והתוצאות בפועל וכו'".

ובאגרת קודש מה' אלול תשט"ז (אג"ק חלק י"ג ע' תלא): "נעם לי לקרות הראשי פרקים מפעולות האברכים השלוחים הרבנים שליט"א באה"ק ת"ו. ובודאי עוד ימלא בזה בהענינים בם משתתף, ויעורר שיעשו ככה אלו שהשתתפו בשאר הפעולות שהוא כותב אודותם רק ראשי פרקים מפי השמועה.

ונקודה הכללית בכל זה היא, שאחרי כל העילויים – ביקורם של הנ"ל הוא מעין חרישה ובמקצת גם זריעה. ועתה באה עיקר העבודה – המוטלת על אנ"ש בכלל וצעירי אגו"ח ביחוד – לעשות כל שאר המלאכות דחשיב תנא בסידורא דפת עד שיהיה – בלשון החסידות, דבר ראוי לאדם עליון שעל הכסא, עולה על שולחן מלכים הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, והנמשל מובן. ומהנכון שתיתכף ומיד, כל זמן הרושם חם וחי, יתייעצו ביניהם איך לנצל הביקור והפעולות של הנ"ל באופן הכי יעיל. והשי"ת יצליחם".

בשדה החינוך

במשך השנים נטל ר' לייבל חלק גם בפעילויות חינוכיות.

בכ"ז סיון תשי"ח התמנה למנהל 'בית רבקה' בכפר חב"ד. גם על עבודת קודש זו זכה להדרכות מפורטות מהרבי.

כאשר עלתה הצעה למנות אדם נוסף לתפקיד אותו מילא ר' לייבל, עמד הרבי על כך שלא ייעשה דבר בנדון לפני שתתקבל הסכמתו המלאה – כפי שעולה ממכתב ששלח לו הרב שמואל חפר, בו כותב: "בערב נכנסתי ל'יחידות' ובין היתר הזכרתי את עניינך וההצעה שר' נחום גולדשמיד יקבל על עצמו את לימוד החסידות ואתה את הוראת הדינים. אצל כ"ק לא התקבל הדבר ביותר. תחילה שאל מה פתאום [ר'] נחום ומי מלמד עד עתה? ענית שאתה ושאתה מסכים שר' נחום יחי' ילמד חלק ואתה חלק ויש מספיק שעות לשניכם. הוא [הרבי] שאל באם נחום מתאים לכך ומדוע אתה רוצה להפחית שעות. תשובתי לא הניחה דעתו הק' ואמר לי בזו הלשון: 'מכוח לייבל זלמנוב וויל איך נאך טראכטן' [=מצד לייבל זלמנוב רוצה אני עדיין להתבונן]. וזכית שכ"ק יעלה אותך על דעתו הק' וניכרו בדבריו חיבה אליך וכינה אותך בשם לייבל...

"למחרת כשהכנסתי את מכתבך קיבלתי תשובה לא על שאלתך אלא כהמשך למדובר ב'יחידות'.

"זוה תוכן הכתוב: 'בהמדובר אמש בנוגע לתפקידו של הר"ל שיחי' זלמנוב בבית-רבקה כו' - לע[ת] ע[תה] אין לשנותו עד שאקבל מהר"ל השקפתו בזה'.

"לאור הכתוב מאת כ"ק אבקשך באופן דחוף לכתוב מכתב דחוף לכ"ק ולהרצות השקפתך בנידון לעבודתך בסמינר ונקווה שהכל יהיה לטובה".

בשנים מאוחרות יותר ניהל את תלמוד תורה חב"ד בכני ברק. במקביל לעבודת הניהול, דאג להכניס חיות חסידית והתקשרות אמיתית בילדים. בין השאר היה עורך לתלמידים סעודת 'מלוה מלכה' בביתו הפרטי ומקריא לתלמידים מדברי אדמו"ר הרי"צ וכן אגרות קודש שקיבל.

•

בנוסף לפעולותיו הרבות בשליחות הרבי מלך המשיח שליט"א, היה ר' לייבל משפיע חסידי ונודע כבעל שמועה המלא וגדוש באוצרות של דברי ימי החסידים, סיפורים ואמרות, אותם ידע לתאר ולצייר בפירוט ובדייקנות מופלגת כאילו קרו אתמול, ומהם השפיע במאור פנים.

ביום שני, כ"ה בטבת תשע"ז, הלך לעולמו ר' לייבל ונטמן בעיר הקודש צפת. הותיר אחריו את את זוגתו שתחי', בנים ובנות, נכדים ונכדות ובני-ביתם שיחיו, הולכים בדרכו וממלאים תפקידים נכבדים בהרבצת תורה, שליחות ומוסדות חינוך וצרכי-ציבור בארץ ובעולם.

סב החתן ר' יחיאל מיכל יהודה לייב זלמנוב בחגיגת הווארט של בנו ר' שמואל (אב החתן)

התקשרות עמוקה לרבי

המשפיע החסידי הרה"ח ר' שלמה זלמן שיחי' לנדא מבני ברק, שהכיר ועמד בקשר קרוב עם הרה"ח ר' לייב זלמנוב הב"מ, מתוועד ומעלה קוים לדמותו החסידית

כאשר הרבי הריי"צ יצא במסע לרוסטוב לאוהל כ"ק אדמו"ר נ"ע - אחרי המאסר - עבר במסעו דרך העיר קורסק. נודע מכך לאחד החסידים, והוא הודיע על כך לאביו של ר' לייב, ר' שמואל זלמנוב שהיה בקורסק. ר' שמואל הגיע עם כלי עם חלב ונתן לרבי ברכבת, והרבי אמר לו: "האסט מיר גאר מחיה געווען" [= החייתיני ביותר]. ושאלו, מהיכן ידע שהוא ברכבת. וענה שאחד החסידים סיפר לו (במברק כנראה), והרבי ענה שלא יספר לעוד מהחסידים - כיון שהיה מצב של סכנה ר"ל.

אחר כך ביקש ר' שמואל, שיש לו כמה תלמידים שלומדים אצלו שחיטה, האם יכולים להפגש עם הרבי. והרבי ענה, שעדיף שכשהרכבת תתחיל בנסיעה הוא יגש לחלון, וכך יראו אותו, ולא יותר - מפני הסכנה ר"ל, כמובן (סיפור זה נדפס בחוברת 'זכרון שמואל' שיצאה לאור אודותיו).

גם אצל בנו, ר' לייב, ראו התקשרות עמוקה לרבי, לחסידות חב"ד ולהליכה בדרכיה. למשל, כאשר מסר נפשו על החזקת חדר חב"ד בבני ברק. בעצמו לימד תניא וחומש, וכן ערך התוועדויות י"ב תמוז וי"ט כסלו.

בי"ב תמוז ראו בחוש את צהלת פניו כשסיפר את רשימת המאסר והגאולה, מה שעשה והשאיר רושם עמוק לכל החיים, בעזרת ה' יתברך.

כן בהחזקת והקמת בית הכנסת חב"ד בבני ברק, שהתייסד בביתו, ואחר כך המשיך לבנין קבע עד עתה.

כן ידענו שפועל בצבא בשליחות הרבי. אחד הדברים שנחקקו אצלי היה פעם - לאחר הכשרה לפסח שעשה שם - שבה נכוו ידיו מזה, והיה רושם מזה הרבה זמן אחר כך, ר"ל.

בזכותו של ר' לייב נמשכו רבים רבים לאורה של תורת החסידות - על ידי התוועדויות ושיעורי תניא שארגן לתלמידי ישיבות ליטאיות. עד כדי כך שזכה שהרבי מלך המשיח שיל"ו, בהתוועדות פורים תשט"ז, דיבר ע"ד התוועדות שנערכה בביתו - של ר' פאלע כהן שהתוועד בי' שבט בבני ברק,

ודיבר אודות גדול המקנא בנער צעיר שלומד תניא.

בהתוועדויות הוסיף הרבה חיות חסידיות בסיפורים על ר' זלמן משה, ר' שאול ברוק ור' מיכאל דבורקין. כשהיה מדבר על ר' זלמן משה, יכלו לראות בחוש את החיות הגדולה שהקריין ר' זלמן משה, עד שה"כלי שני" של ר' לייב זלמנוב גם כן היה "יד סולדת בו" והשפיע אור אלוקי בשומעים.

אחד הסיפורים שסיפר על ר' זלמן משה, שכשהיה בתל אביב היה ר' זלמן משה מתפלל באריכות, ושלחו אותו - ר' לייב - בתור נער צעיר שימסור לר' זלמן משה שמתוועדים. ואזי, היכן שאחז בתפילה, כששמע שמתוועדים הנהן בראשו להסכמה, ובתוך רבע שעה היה בהתוועדות.

כמו כן סיפר שר' מיכאל דבורקין קרא את המגילה ור' זלמן משה הקשיב, וראו את ה"אימה ויראה" של ר' מיכאל דבורקין בזמן הקריאה, ואת ה"אימה ויראה" של ר' זלמן משה בהקשבה.

כמו כן סיפר על ר' מיכאל דבורקין, שפעם התפלל לפני העמוד בשבת קודש, והגיע ל"מתי תמלוך בציון" ופרץ בבכי. ור' זלמן משה הגיב באמצע "נקדישך" "איי תי-ה, עס ווילט זיך אים" [= מתחשק לך]... וזה עשה רעש גדול בבית הכנסת.

ממעשה זה הבינו שצריך לרצות אלוקות מצד אלוקות - רצון ה', ולא מצד שאני רוצה. ולכאורה זהו כוונת הרבי בכ"ח ניסן תש"א - שלא יהיה "גלות פנימי" בעבודת ה', אלא שירצו משיח באמת, וד"ל.

בהיותנו בחדר חב"ד בבני ברק, לקח אותנו פעם לגן ביום שישי, וסיפר ע"ד חסיד של כ"ק אדמו"ר הזקן שנסע להיות אצל כ"ק אדמו"ר הזקן בחדש תשרי, ולפועל התאחר בדרך והיה ביום הכיפורים בעיר אחת.

בליל יום הכיפורים מכרו את הזכות לספר תורה ראשון, וכמה וכמה מהמתפללים אמרו את תרומתם. לפועל, לבסוף נשארו שנים - החסיד ועוד אחד, והמספרים עלו מעלה מעלה, עד שהחסידי גם כן נעצר. אחר כך החסיד החליט להעלות שוב במחיר, והשני גם כן הוסיף, עד שעוד פעם נעצר החסיד והשני זכה.

השני היה הגביר הידוע רוטשילד, והוא אמר, שלמרות שזכה בספר תורה הראשון, אבל מכיון שרואה שהחסידי אינו עשיר כזה גדול ואף על פי כן היה מוכן לתת סכום גדול כזה - על כן נותן לו את הזכות של הספר תורה במתנה.

במוצאי יום הכיפורים הזמין הגביר רוטשילד את החסיד לסעודה אצלו בבית. ואז שאל אותו, אם הוא יכול לבאר לו את הנהגתו בליל יום הכיפורים – מה הטעם שבתחילה נתן סכום גדול כזה, ונעצר, ואחר כך המשיך והוסיף, ולאידך שוב נעצר?

וביאר לו החסיד, שכיון שכ"ק אדמו"ר הזקן כותב בסידור-במחזור ש"מצוה גדולה לקנות ספר ראשון" על כן החליט שנותן כל כספו ממש עבור זה, ולכן נתן סכום גדול כל כך, אבל מכיון שרוטשילד העלה בסכום על כן נעצר. אחר כך נזכר שכיוון שהוא סוחר ביהלומים, הרי שיש לו סחורה – שזה גם כן שווה כסף, על כן המשיך והעלה את הסכום; ומכיון שרוטשילד עבר גם את הסכום הזה, על כן נעצר פעם שניה.

והיינו, שבשביל מילה של כ"ק אדמו"ר הזקן – ש"מצוה גדולה לקנות ספר ראשון" – היה החסיד מוכן לתת את כל כספו ממש בפועל ממש.

מסיפור זה עלינו ללמוד איך חסידים התייחסו וייקרו מילה של רבי. ולדורנו זה, ישנו הלימוד איך להתייחס בכבוד ראש לשיחות של הרבי מלך המשיח בענייני גאולה ומשיח.

שענייני גאולה ומשיח – אינם רק מילה שנאמרה על ידי רבי פעם אחת, שגם לזה צריכים להתמסר במסירות נפש ממש – אלא זו כל המהות של חסידות:

שהרי, "התנוצצות מתורתו של משיח" החלה מאז הבעש"ט הק' – שהוא החל בגילוי הענין של "אין עוד מלבדו", שיתגלה בשלימות בזמן הגאולה השלימה, "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו".

וגילוי זה המשיך בפרט ע"י כ"ק אדמו"ר הזקן, בתניא ובחסידות בכלל, במאמרים ובכל ענייניו – לפרסם ענין האלוקות שהכל בטל והקב"ה הוא המציאות האמיתי. וכמ"ש בשער היחוד והאמונה, ש"אילו ניתנה רשות לעין לראות" היינו רואים איך שהעולם בטל במציאות ואין כאן מציאות נפרד כלל וכלל ממנו ית'.

וכן כל הרביים המשיכו להפיץ ולגלות את האלוקות, כל אחד בדורו – עד שע"י הרבי מלך המשיח הענין מתפרסם בכל העולם כולו. הרבי מלמד ומראה בחוש לכל אחד ואחד את ענין ה"השגחה פרטית", שבכך הוא מקיים את המשכת השכינה באופן של "הורידה למטה בארץ" – שהכל בהשגחתו ית'.

ועל ידי זה, אלפי יהודים חזרו וחוזרים בתשובה, ו"הולך ומוסיף ואור".

ובפרט בתקופה זו, שהכל מתנהל באופן אלוקי למעלה מדרך הטבע, ונוספו עוד 4,000 שלוחים באופן אלוקי "למעלה מדרך הטבע בטבע", שזה מראה שהקב"ה מתגלה היום באופן "עצמי".

ובזמנו זה רואים אכן שהאמונה נמצאת בטהרה, ובפרט אצל צעירי התמימים שלא ראו בגשמיות את הרבי, שמאירה אצלם האמונה הטהורה "למעלה מן השכל" שזה "האמת לאמיתו", שהרבי חי וקיים בגשמיות כפשוטו ונמצא בתפילות ובקידוש לבנה ב-770 ועונה על כל העניינים בגשמיות וברוחניות באופן נפלא. ממילא, הרי זו תקופה אלוקית, וכשחיים עם ה"מסר" של התקופה הכל באופן אחר לגמרי.

וכמו שבתחילת הנשיאות לא כולם הבינו - גם בתוך חב"ד - את ענין השליחות והפצת המעיינות; ואף על פי כן, במשך הזמן כולם ראו שזה ענין אלוקי שיש בו ברכת השם, ואין הרבי אומר דבר מעצמו ח"ו, אלא רוח ה' דיבר בו ומלתו על לשונו, ועל כן הכל מצליח בהצלחה אלוקית בכל מכל כל "מחיל אל חיל", באופן נפלא בכל העולם כולו.

כך גם ההצלחה של המטרה העיקרית של כל זה - בגאולה האמיתית והשלימה - שאף אם לעת עתה לא רואים זאת בגלוי, בכל זאת ממשיכים להאמין באמונה ובביטחון בדברי הרבי, ועל ידי זה נפרוץ את חומת הגלות ונזכה להתגלות שלימה מיד ממש.

שער שני

הרה"ח ר' מאיר צבי גרוזמן הכ"מ

אגרות קודש

לפנינו לקט מתוך אגרות קודש רבות שזכה לקבל מהרבי, סב הכלה - תבדלח"ט - הגאון החסיד הרב התמים ר' מאיר צבי גרוזמן ע"ה, בענייני עבודת ה', דרכי החסידות ועסקנות בתחום החינוך והידוריי מצוה וכן הוראות בענייני הפרטיים הן בגשמיות והן ברוחניות.

א. מכתב מו' שבט תשי"ד, בעודנו בחור, אודות העיסוק ב'עבודה' באופן שלא יפגע בשמירת הבריאות. ויצוין כי "מוסגר פה המאמר" הוא מאמר ד"ה באתי לגני תשי"ג. יעוין שם.

<p>RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON Lubavitch 770 Eastern Parkway Brooklyn 13, N. Y. HYacinth 3-9250</p>	<p>מנחם מענדל שניאורסאהן ליובאוויטש 770 איסטערן פארקוויי ברוקלין נ. י.</p>
<p>ב"ה, א' שבט תשי"ד ברוקלין.</p>	
<p>האברך הח"ח אי"א כו' מו"ה מאיר צבי שי'</p>	
<p>שלום וברכה!</p>	
<p>בעתו קבלתי מכתבו בו כותב אודות מצב בריאותו. והנה צריך הי' להתייעץ עם המשפיע שלו, שיסדר בשבילו סדר לימודיו באופן שלא יגע בבריאותו כלל, שכבר ידוע פסק חוה"מ (רמב"ם הל' דיקוח ריש פסד) שהיוצא הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, ובודאי ידוע לו פתגם רבינו הגדול (נדפס בהיום יום עלייה) מי וייסמ גאר ניס חיי-מיער עם איז דער גוף פון א אידען, ובמילא צריך למלאות אתרי הוראה הרופאים, ולראות שמדרי אכילה ושתי' וסנוחה יהיו כנצרך לבריאותו בריאות גופו, ואז יצליחו השי"ת ג"כ בעבודת התפלה ובלימוד התורה ביראת שמים כדבעי.</p>	
<p>מסג"פ המאמר, אשר בו יראה ג"כ בהחמרון חומק הגוף הוא רק אם זהו בממשלה נפש הבהמית, אבל לא לא חיו הגוף ^{הנפש} לחנפש האלקית.</p>	
<p>ברכת הצלחה בחלמוד תורה ועבודה התפלה ביראת שמי' ^{הנפש} הגוף ^{הנפש} הנפש האלקית.</p>	

ב"ה, ו' שבט תשי"ד
ברוקלין.

האברך הו"ח אי"א כו'
מו"ה מאיר צבי שי'
שלום וברכה !

בעתו קבלתי מכתבו בו כותב אודות מצב בריאותו. והנה צריך הי' להתייעץ עם המשפיע שלו, שיסדר בשבילו סדר לימודיו באופן שלא יגע בבריאותו כלל, שכבר ידוע פסק תוה"ק (רמב"ם הל' דיעות ריש פ"ד) שהיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, ובודאי ידוע לו פתגם רבינו הזקן (גדפס בהיום יום ער"ה) מי וייסט גאר ניט ווי טייער עס איז דער גוף פון א אידען. ובמילא צריך למלאות אחרי הוראת הרופאים, ולראות שסדרי אכילה ושת' ומנוחה יהיו כנצרך לבריאותו בריאות גופו, ואז יצליחו השי"ת ג"כ בעבודת התפלה וכלימוד התורה ביראת שמים כדבעי.

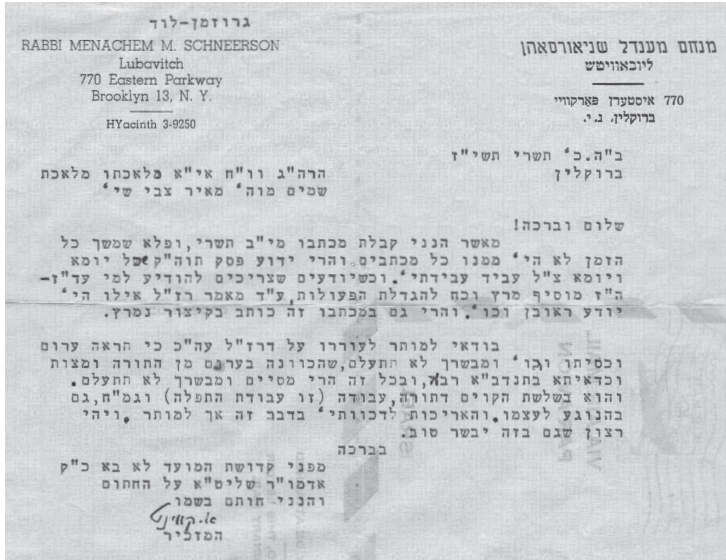
מוסג"פ המאמר, אשר בו יראה ג"כ שהכוונה בהחסרון דתוקף הגוף הוא רק אם זהו בממשלת נפש הבהמית, אבל לא ח"ו בבריאות הנוגע להנפש האלקית.

הפ"נ ליו"ד שבט - נתקבל.

בברכת הצלחה בתלמוד תורה ועבודת התפלה ביראת שמים מתוך בריאות הנכונה

(חי"ק)

ב. מכתב מכ' תשרי תשי"ז, בהיותו אברך צעיר, אודות חשיבות הכתיבה לרבי והתעוררות לעבודה עם עצמו

ב"ה, כ' תשרי תשי"ז
הרה"ג וו"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים מוה' מאיר צבי שי'
שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו מי"ב תשרי, ופלא שמשך כל הזמן לא הי' ממנו כל מכתבים והרי ידוע פסק תוה"ק שכל יומא ויומא צ"ל עביד עבידתי. וכשיודעים שצריכים להודיע למי עד"ז - הי"ז מוסיף מרץ וכח להגדלת הפעולות, ע"ד מאמר רז"ל אילו הי' יודע ראובן נמרץ. והרי גם במכתבו זה כותב בקיצור נמרץ.

בודאי למותר לעוררו דרז"ל עה"כ כי תראה ערום וכסיתו וגו' ומבשרך לא תתעלם, שהכוונה בערום מן התורה ומצות וכדאיאת בתנדב"א רבא, ובכל זה הרי מסיים ומבשרך לא תתעלם. והוא בשלשת הקוים תורה, עבודה (זו עבודת התפלה) וגמ"ח, גם בהנוגע לעצמו, והאריכות לדכוותי' בדבר זה אך למותר, ויהי רצון שגם בזה יבשר טוב.

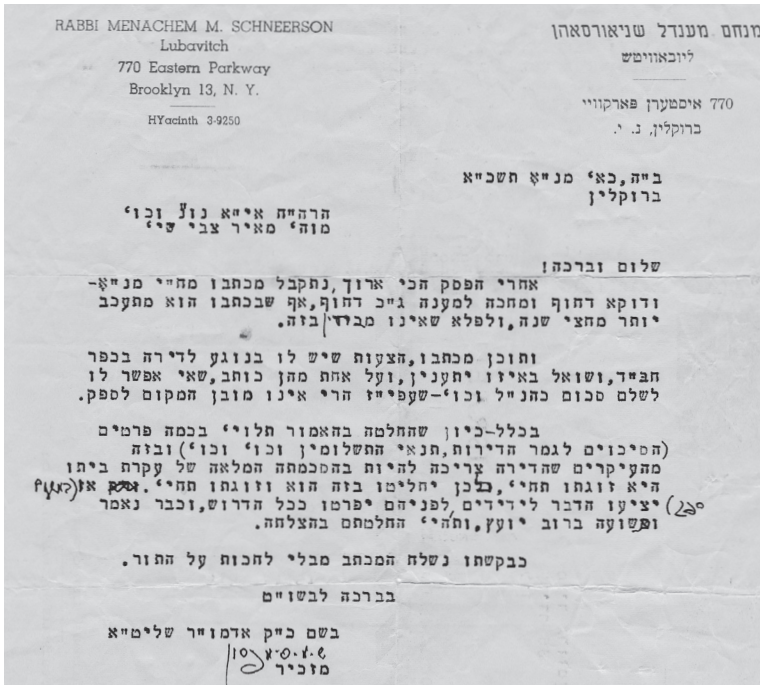
בברכה

מפני קדושת המועד לא בא כ"ק אדמו"ר שליט"א על החתום והנני חותם בשמו

א. קווינט המזכיר

ג. מכתב מכ"א מנ"א תשכ"א, מענה מפורט לשאלות אודות קניית בית

בכפר חב"ד

ב"ה, כ"א מנ"א תשכ"א

ברוקלין

הרה"ח אי"א נו"נ וכו'

מוה' מאיר צבי שי'

שלום וברכה!

אחרי הפסק הכי ארוך, נתקבל מכתבו מח"י מנ"א - ודוקא דחוף
ומחכה למענה ג"כ דחוף, שבכתבו הוא מתעכב יותר מחצי שנה, ולפלא
שאינו מבחין בזה.

ותוכן מכתבו, הצעות שיש לו בנוגע לדירה בכפר חב"ד, ושואל באיזו
יתענין, ועל אחת מהן כותב, שאי אפשר לו לשלם סכום כהגדיל וכו' -
שעפ"יז הרי אינו מובן

המקום לספק.

בכלל - כיון שהחלטה בהאמור תלוי' בכמה פרטים (הסיכויים לגמר הדירות, תנאי התשלומין וכו' וכו') ובזה מהעיקרים שהדירה צריכה להיות בהסכמתה המלאה של עקרת ביתו היא זוגתו תחי', לכן יחליטו בזה הוא וזוגתו תחי'. אז (במקום ספק) יציעו הדבר לידידים, לפניהם יפרטו ככל הדרוש, וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ. ותהי' החלטתם בהצלחה.

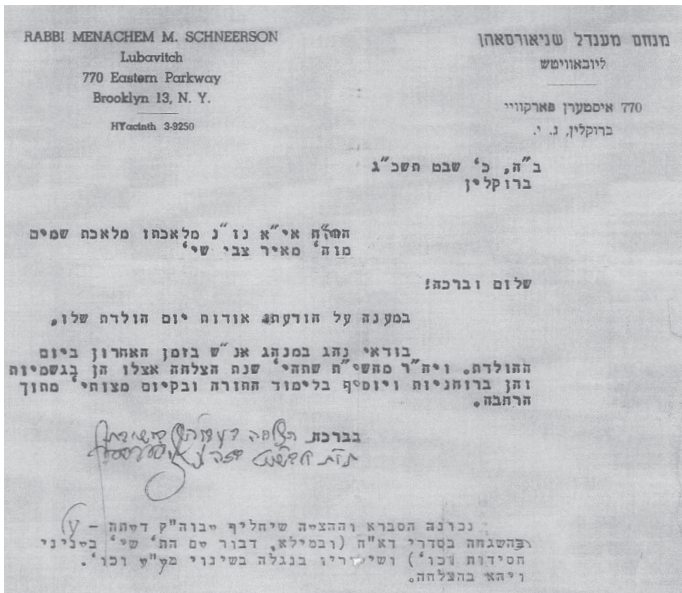
כבקשתו נשלח המכתב מבלי לחכות על התור.
בברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
ש.מ. סימפסון
מזכיר

ד. מכתב מכ' שבט תשכ"ג, ברכה ליום ההולדת ומענה - "נכונה הסברא וההצעה שיחליף עבוה"ק דעתה - על ההשגחה בסדרי דא"ח (ובמילא, דבור עם הת' שי' בעניני חסידות וכו') ושיעוריו בנגלה בשינוי מע"ע וכו'. ויהא בהצלחה".

יש לציין שבאותה תקופה כיתות ה'ישיבה גדולה' עברו מלוד לכפר חב"ד והתעורר צורך להוסיף בצוות הישיבה ובמסגרת זו הציעה לו הנהלת הישיבה השגחה בדא"ח, לאחר שכשבע שנים כבר לימד שיעורים בנגלה. הרב גרוזמן כתב על כך לרבי ועל הצעה זו בא המענה הנ"ל. בסופו של דבר, ההצעה שיהיה משגיח בדא"ח לא יצאה אל הפועל (לאחר שההנהלה המורחבת של הישיבה חזרה בה מההצעה, מסיבות שאינן ברורות).

ב"ה, כ' שבט תשכ"ג
 ברוקלין
 הרה"ח אי"א וו"ח נו"נ מלאכתו מלאכת שמים
 מוה' מאיר צבי שי'
 שלום וברכה!

במענה על הודעתו אודות יום הולדת שלו.

בודאי נהג במנהג אנ"ש בזמן האחרון ביום ההולדת. ויה"ר מהשי"ת
 שתה"י שנת הצלחה אצלו הן בגשמיות והן ברוחניות ויוסיף בלימוד התורה
 ובקיום מצותי מתוך הרחבה.

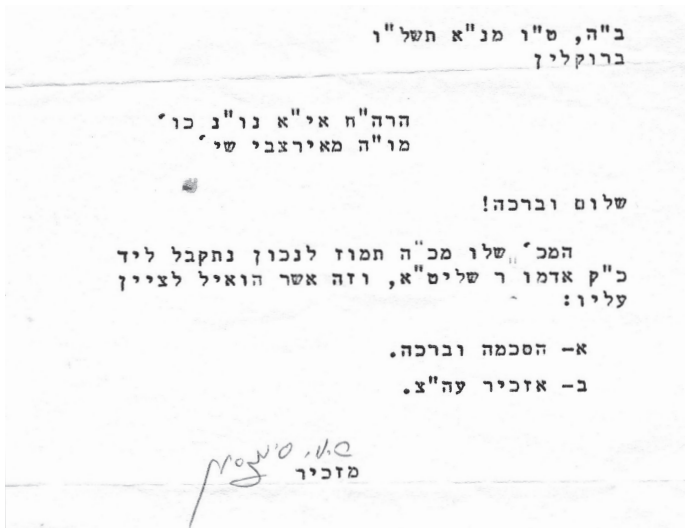
בברכת הצלחה בעבוה"ק בישיבת תורת ולבשו"ט בזה
 (ח"ק)

נכונה הסברה וההצעה שיחליף עבוה"ק דעתה - על ההשגחה בסדרי
 דא"ח (ובמילא, דיבור עם הת' שי' בעניני חסידות וכו') ושיעוריו בנגלה
 בשינוי מע"ע וכו'.

ויהא בהצלחה

ה. מכתב מיום ט"ו מנ"א תשל"ו, 'הסכמה וברכה' ו'אזכיר על הציון',
במענה למכתבו.

יש לציין (ולשער שבהקשר זה בא המענה שלפנינו) שבאותה תקופה (לערך)
נתמנה הרב גרוזמן ע"ה למנהל רוחני של ישיבת תומכי תמימים המרכזית בכפר
חב"ד בארה"ק ת"ו, תפקיד בו פעל כעשר שנים, ובהמשך עסק בהקמת סניף
לישיבה המרכזית בנחלת הר חב"ד אשר פעל כמה שנים ובו עסק הרב גרוזמן
עם התל' הן בנגלה והן בדא"ח.

ב"ה, ט"ו מנ"א תשל"ו
ברוקלין
הרה"ח אי"א נו"נ כו'
מוה' מאיר צבי שי'
שלום וברכה!

המכ' שלו מכ"ה תמוז לנכון נתקבל ליד כ"ק אדמו"ר שליט"א, וזה
אשר הואיל לציין עליו:

א - הסכמה.
ב - אזכיר עה"צ.

ש. מ. סימפסאן
מזכיר

ו. מכתב כללי-פּרטי מערב ש"ק פ' עקב, כ"ף מנחם אב, ה'תשכ"ו אל "ועדת הגנטור" [לאספקת חשמל בשבת ללא חשש חילול שבת] בכפר חב"ד, ענין שהרב גרוזמן ע"ה עסק בו הרבה בעידודו של הרבי. ובסופו הוספה בכתי"ק: נתאכזבתי רבות מה"פעולות" בענין הגנטור. קיויתי שבכח"ב יוקם שבת א' קודם, ומאז עברו כו"כ חדשים! וסו"ס באו בשאלה ... הלקנות גנטור! ואעפ"כ (וכולי האי וכו') כותב הנני עוה"פ ויה"ר שעכ"פ עתה לא יהיו דב"ט): המענה לשאלתם - בפרש"י בלק (כב, ז): באם יקנוהו בשנה הזאת (תומ"י לקבלת מכו' זה) יש בזה ממש, ואם כו'.

[וזה לשון רש"י שם על הכתוב 'וקסמים בידם': "... קסם זה נטלו בידם זקני מדין, אמרו אם יבוא עמנו בפעם הזאת, יש בו ממש, ואם ידחנו אין בו תועלת"]. ויש לציין שבהמשך אכן הוקם גנטור לאספקת החשמל בשבתות והגים בכפר חב"ד

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYadimh 3-9250

מוטו מענדל שניאורסאן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, ערב ש"ק פ' עקב,
כ"ף מנחם אב, ה'תשכ"ו
ברוקלין, נ. י.

ועדת הגנטור
בכפר חב"ד
ה' עליהם יהיו

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלה מכתב מיום מ"ז מנ"אנר (1966).
ויהי רצון שיבטח טוב בחוכמתו,
וכבראש שבע זה; ושפר ה' אלקיך לך גו' וברכך גו' ברוך התי'
מכל העמים גו' ואכלת ושבעת וברכה את ה' אלקיך גו'.

אשר "ואכלת ושבעת" - גם (מרמו ו) כולל כל מה שפרט אה"כ
(בהאזרה "השטר לך"): תאכל ושבעת ובתיים טובים תבנה וישבת. וכל
אשר לך ירבה.

וכביאור הזהר בפרשתנו ב(נוסח ו) ענין הברכה: ברוך דא רזא
דמקורא עילאה מכלא לארקא ולאמטכא ולאנהרא כל בוצינין.

ופירש אמו"ר: הג' לשונות לארקא לאמטכא לאנהרא, י"ל כי
ברוך שהו רזא דמקורא עילאה, דהיינו יסוד אבא, הנה חכ' הוא יו"ד
שבטש, שיש בזה ג' בחי', והם הג' אותיות יו"ד, י', נקודה, ו' קו'
ד' ששה, ורומזים ג"כ על חב"ד, כי חכ' כולל בינה ודעת ג"כ, י' חכ'
ו' דעת, ד' בינה, זהו לארקא מי', ולאמטכא מו', ולאנהרא מד', כי
הארת אור הוא בהתפשטות והיינו ששה. עכ"ל.

אשר בפסוקו של דבר הוא - שיהי' לארקא ויתגלה מקורו העליון
של הברכה עצם הברכה (ולא הארה לבד) ויומטן למטה מטה ותאיר הברכה
העליונה בכל הענינים לפרטיהם.

(ובמסור בכתוב) עד אשר - ושבעת.

מאמרו' דד"ר זלמן זלמן זלמן
הגנטור, ענין המטכ' יו"ד ש"ס, עכ"ל.
ואז עפ"י טו"ת חב"ד יו"ד ש"ס, עכ"ל.

הנני ע"י ד"ר זלמן זלמן זלמן
ע"י (יהי ע"י זלמן זלמן זלמן) יו"ד ש"ס, עכ"ל.
הנני ע"י ד"ר זלמן זלמן זלמן
ע"י (יהי ע"י זלמן זלמן זלמן) יו"ד ש"ס, עכ"ל.

ב"ה מנחם אב"י יום בו נספר אמו"ר (בשנת תש"ד) - לאחרי המסור וכו' על
עבודתו מכתב"ם בחזקת היהדות והתענותה) בגולה אשר הגלה, בעייר אלמא אסא
(קראחטסאן, רוסיא). ב"ה יאה שבת קד, א. לקר"ת שנה"ש (יאה, ד).
ב"ה מנחם אב"י להעיר מתענית (כ"ו, א. כ"ו, א). ואכלת, כולל: וכזהר ר"פ
עקב: ואכלת ושבעת וברכה כו' פתודא וצ' לברכא לך' לקב"ה על כל מה דאכיל
ושהי ואהנהי בהאי עלמא. וראה ברכות (סח, ב) רבי אומר כו' וברשב"א שם

ז. מכתב מיום ט"ו אייר תשכ"ח להנהלת התלמוד תורה בכפר חב"ד אודות שפת הלימודים וחינוך התלמידים ליראת שמים וחסידות, עניין שהרב גרוזמן ע"ה עסק בו רבות (והמכתב המקורי נשמר בידו).

מנחם מנדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין ג.י.

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

ב"ה, ש"ו אייר, ה'תשכ"ח
ברוקלין, נ.י.

כק"ג

הנהלת התלמוד תורה בכפר חב"ד
באה"ק ת"ו ב"ב ע"י משיח צדקנו
ה' עליהם יהיו

שלום וברכה:

מאשר אני קבלת הסכתבים ובקודתם-שאלת השפה בה ילמדו עם התלמידים של התלמוד תורה, וכפי המנהג בשיחה השלפונית, דעתי אשר כיוון שיקר תכלית התלמוד תורה הלא היא להנחיל התלמידים ביראת השם ואתחבו וללמדם תורת השם ומצותיו, אשר ארובה סארץ מר"ם ורחבה מני ים, שלכן הזהירונו כל כך הכפינו ז"ל מביטול תיבנות של בית רבן ועד שאסרוהו אפילו לבנין ביחמיק, הנה על פי האמור טובן שהשפה בה ילמדו התלמידים לא זהו העיקר, כי אם בקודת האמירות-איעילות והרבוזי בכמות ובאיכות בידעית התורה ומצותי.

[כ]ן טובן שכמקום ששפת הלימודים יש לה השפעה על עניני יראת שמים וכיו"ב, אזי גם לקביעות השפה חשיבות בהתאם לזה].

[ב] טובן גייכ שכאמצע שנת הלימודים אינו ענין לשנות שפת הלימודים ומכסה וכסה טעמים] באם אין הכרח מוחלט לעשות השנו].

[ג] בתנאים מסויימים כשההורים רוצים לקבוע שפת הלימודים, ובתנאי הנ"ל-שאינן כזה שייכות לייש ועניני שו"ע וכו', אזי אין לכפות על ההורים שפת הלימוד בה ילמדו את בניהם, כי אם להסביר להם, אם אינם מצייקים בטענותיהם; וכמו בענינים דומים-קובעים שפת הלימודים כדעת רוב ההורים שאחרי רבים להטות.

[ד] בקודת מיוחדת בכפר חב"ד, אשר לצערי הכי גדול נופלים על הכפיאה לעשות טור ענין טלע מחלוקת ופירוד הלבבות, והרי זהו אומנתו של הקולגיינקער להלביש כל ענין באיזשאל של ייש וכו'. וכן כנראה טעגנון מסבתי ההנהלה וההורים קרה זה בנידון דידן. שלכן כדאי חיפוש לאור הבר, נר הוי' נשמת אדם, מה הם הנימוקים של כל אחד מהלוקחים חלק במחלוקת חדשה זו.

הסיכום מכל האמור, שגם בשיחה השלפונית לא הי' משפע שרוצים לשנות תיקף ומיד, וכנ"ל-אינו ענין באמצע שנת הלימודים. וכיון שעד תחילת שנת הלימודים הבאה הרי עוד כמה זמן כשביל עריכת חשבון הנפש וכו"ל ככ"ל, ידונו עוד הפעם בסמיכות לשפת הלימודים הבאה על כל הבעי, דיון מיוחד על הנקודה אודות מטרות התחית כנ"ל.

וזה שמזכירים מעלות מיוחדות בנוגע לשפת אידיש, צריך עיון אם רכישת מעלות אלו היא מתפקיד התחית או מחובתם של ההורים והאווירה בבית, וק"ל. ואחרון עיקר הבא לקמן:

על גדול ש שאין מזכירים כלל על ענין עיקרי בנוגע לתלמידי התחית, והוא שכל מה צדיים הגיעתני שמועה לא טובה וכו"ל. בנוגע להנהגת תלמידי התחית, ובפרט בימי השבת קדש ויו"ט, וגם ערב שיק ויו"ט. ועד"ז הנהגתם בנייהכ"ג גם בימות החול. ואף שחלק האחריות כזה הוא גם על מלפדי

תשורה מחתונת זלמנוב - גרוזמן

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubovitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn 13, N. Y.
HYacinth 3-9250

מנחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש
770 איסטערן פארקווי
ברוקלין, נ. י.

- 3 -

ומורי התית, שהרי חיבוך תלמידים עפ"י תורה הוא גם בנוגע לתנהגותם מחוץ לכתלי התית, ובפרט במקום קדוש בביהכ"מ ובבית הכנסת, אבל חלק חסר בזה וואו לי גם חלק העקרי הוא על אחריות ההורים, האב והאם, שעליהם להתדיר תורה מרות טובות בכל האמצעים העומדים לרשותם, ואפילו גם אם טרודים הם באיזה ענינים שיהי' הרי זוהי מתובתם העקרית. ואם בימות הלימוד בתית הדברים אמורים, על אכז"ב בערבי שבת ויו"ט אחר חצות, ובימי השיק ויו"ט, שאז עיקר האחריות על ההורים.

כיון שכל ענין וענין צריך לנצלו בעניני תורה ויי"ש, תקוה חזקה אשר להתלבות און דער קאך שנתעורר בנוגע לשפת הלימוד, שכח"ל נוגע לפועל רק סמוך לתחילת שנת הלימודים, הרי בודאי ינצלוחו ובטוח הכי גדולה-להדרכת התלמידים במדות טובות ובעניני י"ש שאין כנסים בתחום לימודי התית, כמו ברכות, תפלה כדכתיב, כיבוד הורים ומורים וזקנים, וגם התנהגות נימוסית בין אחד לחברו (והרי זהו מלימודים הסיוחיים של ימי הספירה לנהוג כבוד זה בזה).

ותיכף לקבלת סתבי זה יתאספו לאסיפת של כל ההורים, האשכנזים והספרדים, המצודים לשפה זו או אחרת וכו', וידונו על בעי' האמורה - הנהגת תלפודי התית, ונוסף לזה הנהגתם בהתית בספירת סדרי הלימוד, המשתע וכו' - וידונו עדי"ז ככובד ראש הראוי, דיון המביא לידי מעשה, תיכף על אתר לבחור ועד מן ההורים שעליהם האחריות על ההנהגה האמורה מכאן ולהבא, והם יקבעו מספר מההורים שישיגוהו בעינא פקיא על התלמידים וכו' ועוד דברים המתאימים לתיקון המצב בהקדם ולשיפורו הולך ומוסיף הולך ושוב.

ויהי רצון שאתבשר טוב בכל האמור בדואר החזור, ובנקודה הפנימית אשר נתקברו הלבבות קירוב אמתי, וכל אחד מהם וכולם יחד עושים התלוי בהם שיקויים כתלפודי התית בתוככי שאר תלפודי ותלפודות המוסדות אשר נכפר חביד - אשר כל רואיהם (בבית ובחוף, בחול ובשבת ויו"ט) יכירום כי זרע ברוך הוי' הפה,

מתאים לרצון כ"ק מויה אדמו"ר מייסד כפה חביד, כפי אשר הביעו ורח"ק כפה וכפה פעמים.

בברכה לבשורות טובות
בכל האמור

ב"ה, ט"ו אייר, ה'תשכ"ח
ברוקלין נ.י.
כבוד הנהלת התלמוד תורה בכפר חב"ד
באה"ק ת"ו ב"ב ע"י משיח צדקנו
ה' עליהם יחי
שלום וברכה !

מאשר אני קבלת המכתבים ונקודתם - שאלת השפה בה ילמדו עם התלמידים של התלמוד תורה,

וכפי המענה בשיחה הטלפונית, דעתי אשר כיון שעיקר תכלית התלמוד תורה הוא לחנך התלמידים ביראת השם ואהבתו וללמדם תורת השם ומצותיו, אשר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, שלכן הזהירנו כל כך חכמינו ז"ל מביטול תינוקות של בית רבן ועד שאסרוהו אפילו לבנין

ביהמ"ק,

הנה על פי האמור מובן שהשפה בה ילמדו התלמידים לא זהו העיקר, כי אם נקודות האמורות – ליעילות והרבוי בכמות ובאיכות בידיעת התורה ומצותי'.

[כך מובן שבמקום ששפת הלימודים יש לה השפעה על עניני יראת שמים וכיו"ב, אזי גם לקביעות השפה חשיבות בהתאם לזה].

(ב) מובן ג"כ שבאמצע שנת הלימודים אינו ענין לשנות שפת הלימודים ומכמה טעמים [באם אין הכרח לעשות השנוי].

(ג) בתנאים מסויימים כשההורים רוצים לקבוע שפת הלימודים, ובתנאי הנ"ל – שאין בזה שייכות ל"ש ועניני שו"ע וכו', אזי אין לכפות על ההורים שפת הלימוד בה ילמדו את בניהם, כי אם להסביר להם, אם אינם צודקים בטענותיהם; וכמו בענינים דומים – קובעים שפת הלימודים כדעת רוב ההורים שאחרי רבים להטות.

(ד) נקודה מיוחדת בכפר חב"ד, אשר לצערי הכי גדול "נופלים על המציאה" לעשות מכל ענין סלע מחלוקת ופירוד הלבבות, והרי זוהי אומנתו של הקלוגינקער להלביש כל ענין באיצטלא של י"ש וכו'. וכנראה מסגנון מכתבי ההנהלה וההורים קרה זה בנידון דידן. שלכן כדאי חיפוש לאור הנר, נר הוי' נשמת אדם, מה הם הנימוקים של כל אחד מהלוקחים חלק במחלוקת חדשה זו.

הסיכום מכל האמור, שגם בשיחה הטלפונית לא הי' משמע שרוצים לשנות תיכף ומיד, וכנ"ל – אינו ענין באמצע שנת הלימודים. וכיון שעד תחילת שנת הלימודים הבאה הרי עוד כמה זמן בשביל עריכת חשבון הנפש וכולי כנ"ל, ידונו עוד הפעם בסמיכות לשנת הלימודים הבאה על כל הבעי', דיון מיוסד על הנקודה אודות מטרת הת"ת כנ"ל.

ומה שמזכירים מעלות מיוחדות בנוגע לשפת אידית, צריך עיון אם רכישת מעלות אלו היא מתפקיד הת"ת או מחובתם של ההורים והאורה בבית, וק"ל.

ואחרון עיקר הבא לקמן:

פלא גדול על שאין מזכירים כלל על ענין עיקרי בנוגע לת"ת, והוא שמכמה צדדים הגיעתני שמועה לא טובה וכו' בנוגע להנהגת תלמידי הת"ת, ובפרט בימי השבת קדש ויו"ט, וגם ערב ש"ק ויו"ט. ועד"ז הנהגתם בכיהכ"ג גם בימות החול. ואף שחלק האחריות בזה הוא גם על מלמדי ומורי

הת"ת, שהרי חינוך תלמידים עפ"י תורה הוא גם בנוגע להנהגתם מחוץ לכתלי הת"ת, ובפרט במקום קדוש בביהכ"נ ובכימ"ד וכו', אבל חלק חשוב בזה ואולי גם חלק העקרי הוא על אחריות ההורים, האב והאם שעליהם להחדיר בבניהם מדות טובות בכל האמצעים העומדים לרשותם, ואפילו גם אם טרודים הם באיזה ענינים שיהיה הרי זוהי מחובתם העקרית. ואם בימות הלימוד בת"ת הדברים אמורים, על אכו"כ בערבי שבת ויו"ט אחר חצות, ובימי הש"ק ויו"ט, שאז עיקר האחריות על ההורים.

כיון שכל ענין וענין צריך לנצלו בעניני תורה וי"ש, תקותי חזקה אשר התלהבות און דער קאך שנתעורר בנוגע לשפת הלימוד, שכנ"ל נוגע לפועל רק סמוך לתחילת שנת הלימודים, הרי בודאי ינצלוהו ובמדה הכי גדולה – להדרכת התלמידים במדות טובות ובעניני י"ש שאין נכנסים בתחום לימודי הת"ת, כמו ברכות, תפלה כדבעי, כיבוד הורים ומורים וזקנים, וגם התנהגות נימוסית בין אחד לחברו (והרי זהו מלימודים המיוחדים של ימי הספירה לנהוג כבוד זה בזה),

ותיכף לקבלת מכתבי זה יתאספו לאסיפה של כל ההורים, האשכנזים והספרדים, המצדדים לשפה זו או אחרת וכו', וידונו על בעי' האמורה – הנהגת תלמידי הת"ת, ובנוסף לזה הנהגתם בהת"ת בשמירת סדרי הלימוד, המשמעת וכו' – וידונו עד"ז בכובד ראש הראוי, דיון המביא לידי מעשה, מכאן ולהבא, והם יקבעו מספר מההורים שישגיחו בעינא פקיהא על התלמידים וכו' ועוד דברים המתאימים לתיקון המצב בהקדם ולשיפורו הולך ומוסיף הולך וטוב.

ויהי רצון שאתבשר טוב בכל האמור בדואר החוזר, ובנקודה הפנימית אשר נתקרבו הלבבות קירוב אמתי, וכל אחד מהם וכולם יחד עושים כל התלוי בהם שיקויים בתלמידי הת"ת בתוככי שאר תלמידי ותלמידות המוסדות אשר בכפר חב"ד – אשר כל רואיהם (בבית ובחוץ, בחול ובשבת ויו"ט) יכירום כי זרע ברוך הוי' המה,

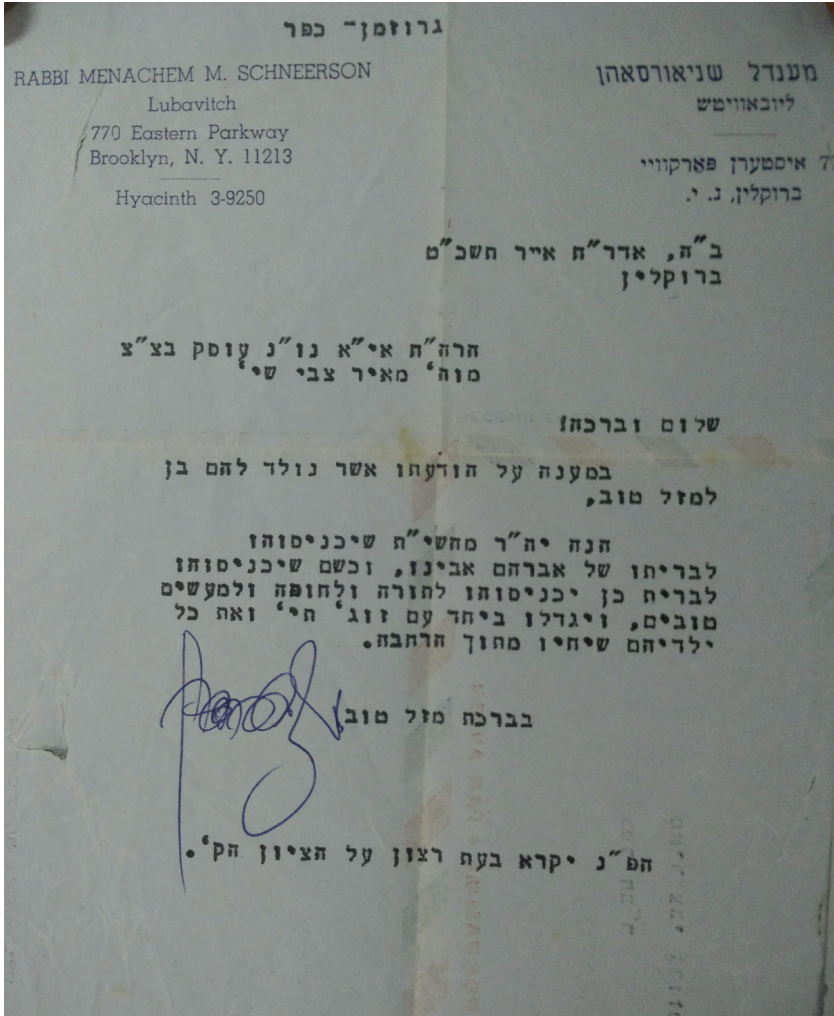
מתאים לרצון כ"ק מו"ח אדמו"ר מייסד כפר חב"ד, כפי אשר הביעו ודרש דרש כמה וכמה פעמים.

בברכה לבשוורת טובות בכל האמור בהקדם.

(חי"ק)

תשורה מחתונת זלמנוב - גרוזמן

ח. מכתב מיום אדר"ח אייר תשכ"ט, להולדת הבן שניאור זלמן שיחי, אבי הכלה שתחי'

תולדות חיים

ראשי פרקים לתולדות חייו ופעלו של הגאון החסיד הרב מאיר צבי גרוזמן ע"ה, סב הכלה שתח"י

הגאון החסיד הרב התמים ר' מאיר צבי גרוזמן ע"ה, נולד במוסקבה בי"ז שבט תרצ"ד, בעיצומם של ימי הרדיפות הקשות מצד השלטון הקומוניסטי, לאביו הרה"ח ר' מרדכי ע"ה, מחסידי הוסיאטין, לבית רוזין, שהתחבר עם אנ"ש חסידי חב"ד בעיר, כמו יהודים חסידיים רבים אחרים, והיה מבאי בית הכנסת החסידי במארינה רושצ'ה. המוהל של בנו מאיר צבי היה חסיד חב"ד ידוע - הרה"ח התמים ר' דובער לברטוב ("בערל קאבילאקער") ז"ל הי"ד.

למרות הימים הקשים כל-כך לקיום חיים יהודיים-טהורים, עשה אביו ככל יכולתו שבנו ימצא ויספוג תורה וקדושה בסביבה חסידית. עודנו ילד רך בשנים, היה אביו מביא אותו מעת לעת לבית הכנסת החסידי במארינה רושצ'ה והאוירה הייחודית נחרטה בליבו. יצוין גם כי דודו אחי אביו, הרה"ח ר' אהרן גרוזמן ע"ה, היה מנאמני היהדות במוסקבה ועוסק בצ"צ, ובין השאר בניהול ענייני בית הכנסת מארינה רושצ'ה וזכה לשבת במאסר אצל הבולשביקים עבור פעילותו. גם אביו ר' מרדכי עצמו, היה אחד הפעילים הנמרצים בבית הכנסת ובשמירת וביסוס היהדות במוסקבה באותם ימים (יש הרבה מה לספר על כך, ועוד חזון למועד בע"ה).

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, נדדה משפחת גרוזמן, כרבים אחרים, מזרחה לעמקי רוסיה, כדי להתרחק עד כמה שאפשר מאזורי הקרבות. בנדודיהם הגיעו לסמרקנד שם התרכזו באותם ימים ציבור גדול של פליטים, בהם רבים מאנ"ש חסידי חב"ד מכל רחבי רוסיה כשבתוכם כמה וכמה מגדולי החסידים.

בעוד הוריו ושאר בני המשפחה ממשיכים ומרחיקים עד סטלינאבאד (היא דושנבה - בירת טאדז'יקיסטאן), מאיר צבי, שהיה מכונה בחיבה מאנק'ע, והיה בסך הכל כבן תשע או עשר, נשאר לבדו בסמרקנד, כדי ללמוד תורה ולקבל חינוך חסידי ב'חיידר' של ישיבת תומכי תמימים שפעלה באותם ימים במקום. סודרה לו אכסניה בבית אחת המשפחות ואת ארוחותיו היה אוכל 'ימים', היינו 'יום' אצל משפחה פלונית ו'יום' אצל משפחה אחרת, כפי שהיה מקובל אז. בהיותו ילד עדין וביישן, לא אכל כדי צרכו. בימים שאכל בבית משפחת המשפיע ר' ניסן נמנוב ע"ה, זוגתו של

ר' ניסן שהבחינה כי הילד כמעט לא אוכל, לא היתה מוותרת, והיתה יושבת לצידו ומאכילה אותו עד שישבע.

עודנו נער חשקה נפשו בתורה וכבר מילדותו למד בשקידה ובהבנה טובה. כשנשאל על כך פעם, סיפר כי את יסודות לימוד פשט הגמרא קיבל מאביו ר' מרדכי ע"ה (שבילדותו למד כנראה בבית ובחיידר העירתי בסמוטריץ'-אוקראינה בלבד, ולא בישיבה - עקב צוק העיתים). כן היה רגיל לומר כי הוא מכיר טובה למלמדים שלו, בסמרקנד - החסיד ר' מיכאל טייטלבוים ע"ה ובוועגשייד שבאוסטריה בדרך יציאתם ממיצר ס.ס.ס.ר. - החסיד ר' לייב איידלמן ע"ה (כנראה גם הכין עמו את ה"ענין" שאמר בחגיגת הבר-מצווה שלו), שלימדו אותו ואת בני-גילו ממשפחות החסידים גפ"ת באופן נעלה ועיוני לפי גילם, בימים קשים ובתנאים לא תנאים.

מאותם ימים בסמרקנד נחקק בזכרונו מראה התפילה באריכות ביום השבת של כמה מגדולי חסידי-חב"ד, במניין הליובאוויטשי. כמו גם ההווי היהודי והחסידי הכללי ששרר בסמרקנד בימים ההם, בהתקבץ פליטים רבים מחוגים תורניים וחסידיים שונים מרחבי רוסיה ואף מפולין וליטא.

בהיותו כבן שתים עשרה, יצאה גם משפחת גרוזמן מרוסיה ביציאת לבוב' המפורסמת בה משפחות רבות מאנ"ש עשו את דרכן אל עברו השני של מסך הברזל הסובייטי, תוך התחזות לאזרחי פולין השבים למולדתם עם תום המלחמה.

דרך פולין וצ'כיה, הגיעו למחנה-פליטים בעיירה וועגשייד באוסטריה, שם חגגו לנער מאיר-צבי את חגיגת הבר-מצווה, ולאחר מכן עשתה משפחת גרוזמן את דרכה, דרך איטליה, לארץ הקודש.

הימים היו ימי שלטון המנדט הבריטי והמסע לארץ היה באניית מעפילים. הספינה התגלתה ע"י הבריטים שנהגו להגלות את המעפילים לקפריסין, וכך אירע גם לנוסעי אניה זו. בזכות ברכה מיוחדת שקיבלה עבור ר' מרדכי אחותו הגדולה, מרת רבקה ז"ל הלפרין) אשת ר' פנחס ע"ה ששימש אז כשו"ב בעתלית) מרבו הרה"ק האדמו"ר רבי ישראל מהוסיאטין שהיה אז בתל אביב, ניצלה משפחת גרוזמן מהגליה זו בדרך נס, כשמרת גרוזמן שהיתה בחודש החמישי להריונה מצליחה לשכנע רופא צבאי בריטי כי נתקפה צירי-לידה... הלה שתחום התמחותו כרופא בצבא לא ממש כלל נושאים אלה, חשש לשאת באחריות למקרה המיוחד, וכך התאפשר למשפחה כולה לרדת מהאניה בארץ. הם הובלו למחנה מעצר בעתלית שם הוחזקה המשפחה כחצי שנה, ואחרי שחרורם התיישבו ברמת יצחק - רמת גן.

ר' מרדכי גרוזמן שכאמור דבק בחסידי חב"ד ואורחותיה עוד ברוסיה, במוסקבה ובסמרקנד, הקים אף במקום מגוריו החדש בארץ בית כנסת חב"די ברמת-יצחק (אזור ברמת-גן), אותו ניהל במסירות רבה שנים רבות וכן מקווה טהרה.

בנו מאיר צבי נשלח מטבע הדברים לשיבת תומכי תמימים שפעלה אז בתל אביב. את הישיבה ניהל באותם ימים הגה"ח התמים ר' שאול ברוך ע"ה והנער הצעיר מרוסיה קיבל ממנו רבות בלימוד, חינוך והדרכה, ולאורך השנים היה מספר על הרושם העמוק שהותירה עליו דמותו של ר' שאול ע"ה.

בשנת תש"ט הגיעה לארץ קבוצה גדולה מאנ"ש יוצאי רוסיה ששהו עד אז בצרפת והנהגת הישיבה בתל אביב עברה למשפיע הרה"ח התמים ר' שלמה חיים קסלמן ע"ה. הבחור מאיר גרוזמן הפך עד מהרה לתלמיד מקורב ביותר של הרש"ח, נפשו נקשרה בנפשו, ולמעשה היה לרבו מובהק בדא"ח ובדרכי העבודה הפנימית.

כשהישיבה עברה ללוד והשתכנה ב'פרדס' הידוע, עבר גם הוא לשם. בתנאי התחבורה של הימים ההם, לוד נחשבה קצת רחוקה מבית הוריו ברמת גן ובשלב מסוים אביו חכך בדעתו אולי מהראוי כי בנו המוכשר והשקדן ילמד באחת הישיבות הנחשבות בבני ברק, כפי שעשו חלק מנכבדי אנ"ש בימים ההם עם בניהם. כך גם יהיה קרוב לבית וגם, כך היתה הסברה, עתידו התורני-למדני מובטח יותר. משנודע הדבר למשפיע הרש"ח קסלמן, הוא טרח ונסע לבית הוריו לרמת גן, שוחח עם האב באריכות והצליח לשכנע אותו להשאיר את בנו היקר בתומכי תמימים, תוך שהרש"ח מבטיח לו כי בע"ה יראה ממנו נחת הן בנגלה והן בדא"ח.

בינתיים מאיר הצעיר שקד על התורה ועל העבודה והיה מתייגע בעבודת ה' באתכפיא באכילה ושתייה ובתפילה באריכות עד כדי כך שהיה חשש לבריאותו והרבי כתב לו כמה מכתבי הדרכה כיצד לעסוק ב'עבודה' כראוי ובמקביל לשמור על הבריאות.

כאשר הרב הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסאהן התמנה לראש ישיבה בישיבה בלוד, הרב גרוזמן היה לאחד מתלמידיו הכי קרובים ולאורך השנים ראה בו אחד מרבותיו המובהקים בנגלה וגם בהנהגה הראויה במידות טובות, דרך ארץ ומסירות לתלמידים.

הגרבי"ש שניאורסון חיבב אותו והחשיב אותו עד כדי כך שבשלב מסוים מצא לנכון לבוא לבית אביו ברמת גן ולחלוק עם האב ר' מרדכי את

החששות שלו שמא ההשפעה של הרש"ח על בנו לעסוק בלימוד החסידות ודרכיה, ובעבודה שבלב, מגעת עד כדי כך שהדברים עלולים לפגוע בהתפתחות שלו בנגלה...

כך המשיך והתעלה בתורה ועבודה בשנים שהישיבה היתה בפרדס וכן בהמשך, כשהישיבה עברה לתחנת הרכבת, כשהוא קונה תורה וחסידות מרבותיו וגם בדיבוק חברים עם טובי ומצויני התמימים דאז ובהם אלה שלימים כיהנו יחד אתו בישיבה כמו הרב הגאון ר' יעקב כץ ע"ה, המשפיע הרב משה נפרסטק ע"ה ועוד רבים וטובים כמו השליח הרב נחמן סודק ע"ה, ר' דוד מורוזוב הי"ד, ויבלחט"א - הרב הגאון ר' משה לנדא שי', השליח הרב גרשון מענדל גרליק שי', הגאון החסיד הרב ישראל פרידמן שי' ונוספים. קשר ייחודי מאוד היה לו עם רעהו הטוב, התמים הקדוש ישראל דברוסקין הי"ד שהצטיין ברגש עמוק של התקשרות לרבי (והיה רגיל לשיר ניגון נוגע ללב על הכתוב 'מי יתן לי אבר כיונה אעופה ואשכונה' במשמעות של שאיפה ותשוקה לנסוע לרבי).

[סיפר רעהו, יבדלחט"א, הרב גרשון מענדל גרליק:

יום אחד הגיע לישיבה בלוד למדן לא חב"די כדי להציג את מועמדות למשרת ר"מ בישיבה. מנהלי הישיבה אספו כמה תלמידים מובחרים שיאזינו לשיעור לדוגמה של אותו מועמד ויחוו דעתם עליו. בין הנבחרים היה, מטבע הדברים, גם הת' מאיר-צבי גרוזמן. כשחיפשו אותו כדי לקרוא לו להאזין לאותו שיעור, מצאו והנה טרם סיים את תפילתו. אחד התמימים ניגש אליו להודיע לו שהוא מוזמן להשתתף בשיעורו של הלמדן האורח. הרב גרוזמן היה שקוע ב'תנועה' רגשית מסוימת בתפילתו, והגיב להודעת חברו על ה'שיעור-דוגמא', כאומר 'וואס פאר א נארישקייט דערציילסט דו'...].

לקראת תחילת שנת תשט"ו, בעודנו בחור כבן כבן עשרים ואחד, החל לומר שיעורים בנגלה בישיבה וזו היתה תחילתה של דרך בה צעד עשרות בשנים בלימוד התורה בעיון וביגיעה, בחידוש ובפפול.

כעבור כשנה, בו' באלול תשט"ו, בא כברית הנישואין עם זוגתו תבדלח"ט, מרת חיה צביה, בת הרה"ח ר' ישראל יוסף שניאורסון ע"ה (מירושלים-כפר הרואה) שנפטר בדמי ימיו ביו"ד שבט אותה שנה.

השדכן, וגם מסדר הקידושין, היה רבה של בני ברק הגה"ח הרב יעקב לנדא ע"ה.

אחרי נישואיו קבע את מגוריו בלוד, בסמיכות לישיבה, ולמעשה כל

ימיו היה קשור בישיבה בכל נימי נפשו. כבר בהיותו אברך צעיר בלוד, היו טובי התמימים מבאי ביתו והם נהנו מכל שעה של שהיה במחיצתו כדיבור בנגלה ובחסידות.

בשנת תשכ"ג, כאשר כיתות הישיבה-גדולה, עברו משכונת הרכבת בלוד לכפר חב"ד, התיישבו גם הרב גרוזמן ובני ביתו בכפר ואף כאן המשיך לשמש כמגיד שיעור בנגלה, וכד בכד להדריך תמימים בדרכי החסידות ובעניני עבודה פנימית ולהתועד איתם מעת לעת. ביתו של הרב גרוזמן בכפר היה בשכנות לביתו של המשפיע ר' שלמה חיים והקשר בין השניים המשיך להיות הדוק ביותר, על בסיס יומיומי.

היה בידידות גם עם הרב הגאון רבי ישראל גרוסמן ע"ה, שניהן כראש ישיבה בתו"ת בתקופת לוד ושב לכהן תקופה נוספת גם בכפר חב"ד.

עם ההתיישבות בכפר חב"ד, התחבב הרב גרוזמן מאד על הרב מרא דאתרא, הגה"ח הרב שניאור זלמן גרליק ע"ה, והיה מאד מקורב אליו. הרב ר' שניאור היה מזמין אותו לעיתים קרובות לשבת לצידו בדיני תורה והוא סייע לרב בתחומים נוספים, כמו תכנון ובניית מקוואות הטהרה בכפר. כן עמד לצידו של הגה"ח הרב נחום טרבניק ע"ה, חתנו וממלא מקומו של הרב גרליק ברבנות הכפר, אשר עבד לצידו כר"מ בישיבה.

רבות פעל הרב גרוזמן בחיזוק העניינים הרוחניים בכפר, בנושא שיפור החינוך ואיכות הלימוד בתלמוד-תורה של ילדי הכפר וכן עסק הרבה בתחום החסד והסיוע לנזקקים וכן בפתרון בעיות משפחתיות דיסקרטיות, הן על רקע קשיים כלכליים והן אישיים כשלום-בית, חינוך ילדים וכד'. וכל אלה נמשכו לאורך כל השנים. דלת ביתו היתה פתוחה ביום ובלילה לכל הזקוק לעצה וסיוע בגשמיות וברוחניות ורבים היו הפונים, מהכפר ומחוצה לו, תלמידים בהווה ובעבר, שלוחים ומקורביהם, ועוד ולעיתים גם שלא מאנ"ש.

בין פעולותיו הרבות בכפר, שהיו בנוסף לעיקר מלאכתו, מלאכת שמים, בישיבה, יש לציין במיוחד שני תחומים.

האחד, היותו חבר פעיל בהנהלה הרוחנית של התלמוד-תורה, תחום שבו עסק ופעל הרבה וזכורה במיוחד פעילותו בשנים תשכ"ז-תשכ"ח כאשר התעוררה שאלת שפת הלימודים, בעברית או באידיש, והרבי כתב על כך מספר אגרות-קודש המהוות אבן-יסוד בנושא החינוך החסידי בכפר חב"ד עד היום הזה.

והשני, פעילותו הברוכה, במסגרת היוזמה להתקנת גנרטור שיספק חשמל לכפר בשבתות וחגים ולא יהיה צורך להשתמש בחשמל שנוצר שלא בהיתר (ברמה הטכנית הארצית של הימים ההם), ענין שהרבי הרבה לעודד בשורה של אגרות ומענות קודש, וכאשר בסופו של דבר הגנרטור הותקן ועבד, הרבי שיבח את פעילותו, באמרו לאביו ר' מרדכי (ביחידות) בסמיכות לפורים (תשכ"ח) - 'בנכם הביא לכפר אור כשר לשבת'.

המעורבות שלו בנושא הגנרטור הגיעה לידי כך שיצא, בהסכמתו ובעידודו של הרבי, לגייס כספים למטרה זו בלונדון ובפריז. בהזדמנות ההיא עשה מספר שבועות לצד המשפיע ר' ניסן נמנוב שהכיר אותו כילד בסמרקנד וכעת הידידות קיבלה ביטוי בדיבורים ב'זמן איכות' של דיבורים פנימיים, וכן עם הרה"ח ר' ישראל נח בליניצקי ע"ה שגם אותו זכר מסמרקנד. האכסניה שלו בפריז היתה אצל הרה"ח ר' יהודה חן (סבו של מי שהיה בהמשך לגיסו, ר' ישראל שי' חן) שאף סייע בידו מנוער השליח הכספים להקמת והפעלת הגנרטור. בלונדון סייע בידו מנוער השליח הרב נחמן סודק ע"ה.

ברבות השנים העמיד תלמידים הרבה בקרן אורה זו תורה בעיון יסודי בגפ"ת ושינון שיעוריו האיכותיים, וכן במאור שבתורה חסידות ודרכיה, בתפילה כראוי וכדו'. רבים חבים לו את ההתקדמות וההתפתחות שלהם בשדה הרבצת התורה ותמיד השתדל לעודד ולחזק צעירים הראויים לכך לעטות על עצמם איצטלא דרבנן ולקבל על עצמם משרות של רמי"ם ומשפיעים.

דיבור של חידודי מליץ מתוך הערכה הדדית עמוקה ואחוות חסידים מורגשת היטב, היה מצוי בינו לבין מי שהיה המשפיע בתו"ת בכפר חב"ד (בתקופה שלאחר הסתלקותו של הרש"ח קסלמן ע"ה), הוא הרה"ח ר' מענדל פוטערפאס ע"ה.

בנו - יבלחט"א - הרה"ח ר' בערל פוטערפאס שי' מספר כי אביו ר' מענדל 'חיבב מאד את מאנק'ע, כמו שמחבבים א-עילויישער יונגעראמן". הם גם היו למחותנים (כאשר אחייניתו של ר' מענדל נישאה לבנו של הרמ"צ) במעורבותו ועידודו של ר' מענדל אישית.

היה פונה לרבי ומבקש את הדרכתו וברכתו הק' בענייניו החשובים, הכלליים והפרטיים. עוד בבחרותו זכה, כאמור, למכתבים מפורטים וכך גם בשנים הבאות. היה בין נוסעי 'הצ'רטור הראשון' לרבי לתשרי תשכ"א ובמשך השנים המשיך ונסע שוב מידי תקופה, והיה כמה פעמים ביחידות

בהיכל קדשו. במשך כחצי יובל שנים, נהג ללמד בבית הכנסת 'בית מנחם' את מאמרי כ"ק אדמו"ר לפני קבלת-שבת, לקבוצת שומעים שייקרו את השיעור והשתתפו בו בקביעות.

במשך השנים, עסק, התאמץ והשקיע רבות בכמות ובאיכות - בהוראת הרבי - בכתיבת והדפסת שיעוריו עליהם יגע הרבה, וספרו 'אמרי צבי' על הש"ס והרמב"ם נחשב ביותר בקהל הלומדים והמעיינים.

נלב"ע ביום י"ז טבת תשע"ז והותיר אחריו את זוגתו שתחי', בנים ובנות, נכדים ונכדות ובני-ביתם שיחיו, הולכים בדרכו וממלאים תפקידים נכבדים בהרבצת תורה, שליחות ומוסדות חינוך וצרכי-ציבור בארץ ובעולם.

תנצב"ה

ה"תאזה" של ר' שלמה היים

דאשישיבתאודתמימיםכפרחב"ד, הרה"ח ר' שניאורזלמן שיחי' גפני, שהכיר ועמד בקשר קרוב עם הרה"ח ר' מאיר צבי גרוזמן הב"מ, מתזועד ומעלה קוים לדמותו החסידית

א

הייתי באוסטרלי' ובשנת תשכ"ב הרבי הורה לי לעבור לאה"ק (ולא לארה"ב), הרה"ח ר' יצחק דוד גרונור ע"ה, עימו הייתי בקשר חזק, אמר לי שיש בארץ אברך שהוא ראש ישיבה בלוד, והוא בדיוק בשבילך.

אתה צריך להכיר את הרב מאיר גרוזמן - הדגיש לי הרב גרונור, ובלי ספק שיהיה ביניכם קשר טוב והוא בשבילך מצויין.

שאלתי אותו איך אני אכיר אותו ? והוא אמר לי שכשאני יראה אברך עם פנים מאירות ומקרינות אור - אדע שזה הוא.

ב

כשהגעתי לארץ, ללוד, השכינו אותי באיזה מחסן שישנו שם תמימים של הישיבה.

יום אחד יצאתי לישיבה וראיתי טנדר שהגיע מכפ"ח (היה מידי יום טנדר שהגיע מכפ"ח והביא את הרבנים של הישיבה הרב גרוזמן והרב פלדמן (ר' זלמן ז"ל - אביו של הרה"ג ר' זעליג ע"ה) לישיבה-גדולה שעדיין היתה בלוד, ואת הרב מוני'ע שניאור ע"ה לישיבה-קטנה (ואולי עוד רמ"ם ומלמדים).

ראיתי אותם יורדים מהטנדר, הרב שניאור ופלדמן שהיו זקנים יותר יורדים מהרכב ועימם עוד אברך צעיר שהיה נראה משהו מיוחד. כשהתקרבת, הוא ה'ה מדבר עם הרב מוני'ע שניאור. פתאום האברך הצעיר הביט לכיוון שלי וראיתי את הפנים שלו, הם היו משהו מיוחד, פנים מאירות משהו מאד מיוחד. חשבתי לעצמי שזה בטוח הרב גרוזמן מה שהרב גרונור סיפר לי. הוא נתן לי שלום עליכם ואמרתי לו כי אני משער שאתה רב גרוזמן, אז הוא אמר לי "קוראים לי מאיר גרוזמן". כששאלני לשמי, השבתי לו וגם אמרתי שהרב גרונור שלח אותי אליו ; אז הוא אמר לי ששמע עלי (כנראה שהרב גרונור כתב לו מכתב) והוסיף תיגש אלי הביתה בהמשך, ומזה התחיל הקשר בינינו.

ג

במשך כל תקופות התקרבותי האישית לידישקייט ולחסידות-חב"ד, הייתי בתנועה של חיפוש תמידי, וראיתי על הפנים של הרב גרוזמן את מה שאני מחפש הרבה זמן.

ראיתי עליו ; נכונות לותר על כל השטרות למען אהבת ה', וביחד עם זה אהבת הזולת ממש, אהבה מיוחדת. ישנם בעלי אהבת ה' אבל לא כ"כ פתוחים לבריות, אצלו ראיתי את החיבור המיוחד, גם עובד ה' מיוחד וגם אהבת הבריות מיוחדת.

ד

בהמשך הזמן, הייתי אתו בקשר כמעט כל יום ודברתי אתו הרבה. למרות שהיו לו הרבה עיסוקים, היה ראש ישיבה והיה לו הרבה מושפעים בכפר חב"ד ובעוד מקומות, בכל זאת תמיד היה לו זמן אלי בכל מצב שיהיה ושהוא רק איתי.

פעם אחת חשבתי - אולי לא אדבר אתו על ענין מסויים שהעסיקני אז. לאחר זמן נודע לו הנושא והוא שאל אותי למה לא סיפרת לי ? השבתי כי חשבתי שאולי אני מפריע מעיסוקיך ולוקח יותר מדי מזמנך. אז הוא אומר לי : חבל שלא סיפרת, ואדרבה זה שאתה לא מדבר זה חסרון בידידות. לידידים אמיתיים צריך להיות קו פתוח מאחד לשני, ואם אחד מהם לא בטוח לגמרי בהרגשת השני כלפיו, זה פוגם בידידות שאיננה שלימה.

וכדי להביאני להרגשה טובה ביותר (כפי שאני מבין היום) הוסיף וטען כלפיי, כי אי-שיתופו (מצדידי) בענין מענייני, בגלל המחשבה שאולי זה מכביד עליו... מהווה דווקא חסרון ברגש הידידות שממני אליו; כמוכן שבכך הוא הביאני להפסיק להסס מלפנות אליו בהמשך כל אימת שהיה לי צורך.

כאן שוב רואים את האהבת ישראל המיוחדת שהיתה בו. אני הייתי בטוח שהוא יגיד לי : מצויין ; אינך מוכרח לספר לי הכל. ונוכחתי להיפך, שהיה איכפת לו מכל הקורה עמי, והוא רצה לשמוע. וכנ"ל שהיה לו רגש לזולת ביחד עם העבודת ה' הנפלאה שלו.

ה

באלול דשנת ה'תשכ"ט, נסע הרב נחום טרבניק שהיה אז הר"י של הישיבה - לחודש החגים לחצרות הקודש. באותה תקופה חודש אלול הגיעו

לישיבה קבוצה של בחורים אמריקאיים שלא ידעו שום דבר מאידישקייט והנהלה לא ידעו מה לעשות איתם. ובנתיים, הם אכלו וישנו בישיבה.

הרב טרבניק, שכאמור היה אז ב-770, שאל את הרבי מה לעשות עימם ; הרבי אמר שיפתחו להם כיתה מיוחדת ולמנות כמגי"ש וכו' את הרב גפני דובר-האנגלית, ובעל כשרון הוראה בלימוד הגמרא ושאר מקצועות תורה"ק.

אמנם, הרבי התנסח בתשובתו, במילים "איך בין מציע (ואני מציע) שהוא (הרש"ז גפני) יקח את הכיתה".

כשחזר הרב טרבניק ארצה, התקיימה אסיפת הנהלה בבית חמיו (של הרנ"ט) הרב שנ"ז גרליק רבו (הראשון) של הכפר, ונתבקשתי להגיע למקום.

באסיפה אמר הרב : אם זה מה שהרבי מציע ברור שזה מה שצריך לעשות וכך אמרו כולם (למרות שזה היה קצת קשה להם... כי זה לעשות שינוי בישיבה).

נקראתי להיכנס, ואמרו לי כי הרבי הציע שאתה תעמוד בראש הכיתה. הודגש בפניי שהרבי לא הורה אלא הציע, ואתה תחליט אם אתה חושב שהנך מסוגל למלא את התפקיד.

יצאתי החוצה לחשוב בדבר והרב גרוזמן שהייתי אתו כנ"ל בקשר תמידי יצא עמי.

שאלתי אותי למה זה לא בא בתור הוראה אלא רק הצעה, היה נראה לי שזה פחות מהוראה (וזה הכביד עלי בקבלת ההחלטה לקחת על עצמי את התפקיד) ; הסביר לי הרב גרוזמן שזה כמבואר בחסידות, שדבר רשות (כמו תפילת ערבית) הוא למעלה מחובה, וזה מגיע ממקום הרבה יותר נעלה (מפנימיות הכתר).

ועל דרך זה הטעים באוזניי, יש הוראה של הרבי שזה כמו חובה, ויש שהרבי מציע שזה הרבה יותר נעלה.

והתבטא שאולי ניתן לומר, שהוראה של הרבי - היא מ"גילויים", ואילו כשהרבי מציע - זה מעצמותו !

בזה הוא הניח את דעתי, חזרתי לאסיפה והודעתי את הסכמתי לקבלת התפקיד.

לרחוקים, כפי שהם מכנים "קירוב" ; שהרי תחילת וראשית מה שקרוי תנועת התשובה היה רק נחלתם של חסידי חב"ד והשלוחים בהנהגת הרבי נשיא הדור, והתעוררו בי הרהורים - הכיצד מצליחים לקרב את הרחוקים לידישקייט ללא הכוח והאור של חסידות ופנימיות התורה ? !

כשבטאתי באוזניו מחשבותיי אלה, אמר לי : חד דידן כתרי דידהון !

ז

בכלל היה לו דאגה מאד גדולה ואכפתיות ולמרות שבמשך הזמן היו לעיתים גם חילוקי דיעות אף פעם זה לא הפריע לידידותו כלפיי ולאכפתיות שהיה מגלה לענייני.

פעם הוא הגיע לצפת, אליה עברתי לגור בשנים האחרונות. הוא לקח מוניות במיוחד וביקש לבוא אלי לביתנו החדש. הדבר שימחני מאד. בתחילת ביקורו הוא ביקש לראות את הבית, וממש התעניין בכל פרט כי היה אכפת לו איך אני מסתדר. ורק אח"כ המשיכנו לדבר בעניינים אחרים שהורגלנו בהם.

ח

בהזדמנות נוספת שהגיע, לרגל חגיגת-ווארט שהתקיימה בצפת לנכדתו שתחי', הוא הוא התקשר אלי במיוחד וביקש אישית שאבוא להשתתף. כמובן שהגעתי, וכשיצאתי לחזור לביתי הוא קם וליווה אותי בצאתי. ובעצם זו הפעם האחרונה שראיתי אותו.

ט

הוא היה מספר לי, כי רוב הנהגתו והעבודה שלו כו', קיבל מר' שלמה חיים ע"ה קסלמן : עבודת התפלה, אתכפיא וכו'.

פעם הציע ללמוד יחד חסידות והוא למד עימי קונטרס העבודה.

שאלתי אותו : איך אפשר ללמוד דברים כאלה ובפועל לא להשתנות ? והוא השיב כי אמנם נכונים דבריי בשאלתי, ואם זה לא פועל עליך זה רק בגלל שלא למדת את הפשט נכון. אם אתה לומד את הפשט הנכון זה חייב לפעול עליך.

וכדי ללמוד את הפשט נכון, ושיפעל עליך - זה ע"י כך שאתה ניגש

מלכתחילה ללמוד, באופן שמונח אצלך כי הלימוד עכשיו הוא לימוד לשם המעשה בפועל, שאתה לומד עכשיו איך להתקשר בפועל עם הקב"ה - שהרבי נותן לי עכשיו בדברי החסידות שלו, הוראות למעשה בפועל איך להיות קשור לקב"ה.

והדגיש באוזניי כי זו השאלה, איך אתה לומד את החסידות? בתור ענינים (להבין עוד ענין בחסידות), או שאתה לומד בפשטות ומלכתחילה איך להתקשר בפועל לקב"ה. ולכן - הוסיף ואמר - שהוא לא כ"כ אוהב שאומרים שלומדים ענינים בחסידות, אין "ענינים"! הכול זה כדי לבוא להתקשרות לה'.

ושמעתי, כי ר' שלמה חיים אמר עליו שמה שהוא ציפה מהתלמידים שלו, בו (בהרב גרוזמן) זה התגשם; ואמר כי ה"תאוה" שלו (של רש"ח), התגשמה בתלמיד-מושפע הזה.

חבל על דאבדין, ונזכה במהרה לקיום - "הקיצו ורננו גו' ", והוא בתוכם.

